GUSTAFVIUS XVI

eller

SPELET OM SUCCESSIONS ORDNINGEN

Comœdie-Burlesque i Trenne Acter

Hans Högwördighet Princessan Qimh Xantcha

med Företal af

Herr August Strindberg

FÖRETAL

Mer än ett hundra år hafva förflutit sedan *Bjälbo-Jarlen*, den siste i raden af mine svenske kungadramer. Desse voro visserligen främst afsedde som historiska dokument, äfven om jag villigt vidgår, att fakta i målen behandlats mycket fritt, men det är också sant, att tidens politiska klimat icke gerna medgaf ett satiriserande af rådande förhållanden. Det var min förhoppning redan då, att ytterligare försök i den vägen ej skulle komma att behöfvas, utan att genren så att säga skulle dödas genom folkets försorg, likasom skett hos de franska och ryska brödrafolken.

Som ämnet dessvärre icke tycks vara uttömdt, trots att vi nu skrifva 2011, har en hvass tunga ånyo fattat pennan, att författa ännu ett spel i den vägen, hvilket man, såsom antyds för läsaren i dess afslutande scen, då sannerligen hoppas skall blifva det sista i raden.

August Strindberg

GUSTAFVIUS XVI

Scen

Scenen är Cabinettet å Stockholms Slott. Pragtfullt meublement, en canapé och flera fauteuiler.

Vid venstra väggen en secretaire med papper, skrifdon och telephone. I fonden til venster en chiffonier. Bredvid denna en spegel. Til höger i fonden en hylla böcker. Fönster utåt slottsbacken på högra väggen.

Trenne dörrar i fonden: den venstre ledande til Salonen, den högre til Galleriet. Den midterste, ledande til "Skamvrån", förblifvande stängd under piècens gång.

Dramatis Personæ

Gustafvius	Swears, Göthars och Wendes konung
Silvestra	Hans gemål drottningen
Vittoria	Deras dotter kronprincessan
Magdelona	Deras dotter princessan
Philippo	Deras son princen
Liliana	Konungens faster
Käringen Bettan	Famillens gamla amma
Tatyana	Slottets cammarjungfru
Riks Chancellorn	
Medborgaren	
Bipersoner	

FÖRSTA ACTEN

Scen I.

[*Vittoria och Magdelona in.*]

Magdelona Syster, jag förstår dig icke! Förr så glad och lekande, och nu så värdig och fylld af allvar. Hvad har då skett med dig, Vittoria! [*Vittoria gnolar på en melodie.*] Men håll då up med detta lallande! Jag klarar det icke!

Vittoria Jag tror bestämdt någon är afundsjuk!

Magdelona Ha! på hvad, om jag får fråga?

Vittoria Min nyfunna fruvärdighet, månne?

Magdelona Den kan jag godt fördraga! Danielo är icke i min smak!

Vittoria Vet du, Danielo har skrifvit in sig vid en cours vid universitetet! Han ämnar utbilda sig! Til hvad vet jag nu icke, men —

Magdelona — skattebetalarne äro notan skyldige, får man förmoda!

Vittoria Och hvad hade din sednaste karl för lifs näring?

Magdelona [*Förlägen.*] Det — det minns jag nu ej så noga.

Vittoria Förtjente han sjelf sina pengar?

Magdelona Hvad skulle det betyda? Insinuerar du, at jag skulle frottera mig med arbetar classen?

Vittoria Nej, jag tror nog du eger smak för karlar. [*Pause.*] Bara tänk, Magdelona! Den stackars brokiga fjärilen, som sommarn lång i et oroligt sökande fladdrat öfver den doftande ängen; besinnande, at lifvet icke är utan slut, och at höstens köld för visst skal komma; har så endteligen utvalt åt sig den skönaste blomman, på hvars kronblad han nu hvilar i ro…

Magdelona I färd at suga des nectar!

Vittoria [*Skälmskt.*] Och tilverka honing... at mata de små larfverna med! [*Magdelona svarar icke.*] Puppan vexer för hvar dag som går...

Magdelona Den!

Vittoria Jag tror kära syster Magdelona också ville blifva moder!

Magdelona Aldrig ville jag då det! En vedervärdig historia är det, ägtenskapet! Gifta sig med en hårig karl, och sedan hvar enda natt tvingas sofva naken bredvid honom, hvilket jag finner rent utaf choquerande.

Vittoria Jag minns nog alla krog qvällar å Stureplan, och huru de plägade sluta...

Magdelona Ja, och jag choquerades hvar gång! Och kräktes i hemlighet i madrassen efteråt! Men föda barn, det tänker jag då rakt icke göra! Något smärtsammare lär du aldrig få uplefva, syster! För öfrigit — hvem önskar sig en skrikig liten snorvalp! [*Vittoria gnolar vidare.*] Men håll då up med det der!

Vittoria Ack, du har mycket qvar at lära, syster...

Scen 2.

Tatyana [*In, åtföljd af Silvestra.*] Hennes Majestät Drottning Silvestra! [*Ut.*]

Silvestra God morgon, flickor!

Vittoria God morgon, mor!

[*Silvestra placerar sig framför spegeln at inspectera sit anlete. Spänner kinderna med fingrarna, at se huru det tar sig ut.*]

Magdelona Mor! jag vil också blifva academiker.

Silvestra [*Tankspridt.*] Å, mein Liebling! det tror jag icke du vil...

Magdelona [*Trumpet.*] Jag vil, jag vil!

Silvestra [*Vaknar til.*] Men kära du, hvarföre skulle du det? [*Granskar dottren.*] Academiker — boklärde! — de egna sig åt tarfliga ting, förstår du! De läsa i böcker, skrifva, författa, forska, débatera... Intellectuel verksamhet kallas det. Jag tror icke någon i vår familje har skaplynne dertil. På vår lott har fallit et annat öde...

Vittoria Det har icke all tid varit så! Vår ärorike anfader, *Gustaf III*, var patron för theatern här i Swea. Han bragte den fransyska culturen och förfiningen til vår nord. Den ädle Kellgren lofprisade honom i hymner och oden.

Magdelona Aldrig hörde jag då någon poëte lofprisa oss.

Silvestra [*Vresigt.*] Man lofprisade dina behag i sednaste numret af *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*. Duger kanske icke det?

Vittoria Vår Baroque och Stormagts tid såg den lysande *Christina*, hvars beskydd för Wetenskaperna echade kring verlden. Hon samlade et hof af lärde män kring sig på sit slott, hvaribland äfven räknades dåtidens främste Mathematicus, den berömde Descartes, hvilken nådigast samtyckte til at undervisa henne.

Silvestra Hon tog lifvet af honom också, glöm icke det!

Vittoria *Lovisa Ulrica* instiftade en Witterhets Academie, hvilken leddes af sjelfvaste Dalin, och hennes cabinet af naturalier, prisadt af den nobla fru Nordenflycht, hölls för det förnämsta i Europa...

Silvestra [*Hvasst.*] Det är elakt förtal. Man skal icke tro allt hvad man får höra.

Vittoria Hon lär äfven hafva arbetat hårdt för den absoluta monarchien, och enväldets återinförande. [*Niger för modren och går.*]

Scen 3.

Silvestra För wisso — andra tyger, andra seder! Det anstår sig icke längre för vår famille at egna sig åt de Lärdes och Wettenskapernas beskydd.

[*Pause.*]

Magdelona Är det sant, som de säga, at du icke tillät min syster bjuda in Professorer och Forskare til sit bröllopp?

Silvestra Nej! det är icke sant!

Magdelona Det betyder, at frånvaron af intellectuella skal tolkas som at hon icke känner några, och icke gerna vil umgås med denna classe...

Silvestra Süßkind... Hvad är det med detta, som bekymrar dig så?

Magdelona Vet du icke hvad de säga om oss? De mindre begåfvade beundra oss nog så gränslöst, men den academiska eliten är desto värre! De mena

oss vara af lägre classe! De flina och flissa åt oss, håna oss bakom vår rygg. Har du läsit sednaste numret af *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*, så vet du nog, hvad man hade at anmärka på mig…

Silvestra [*Låtsas okunnog.*] Nej, det har jag icke läsit. [*Pause.*] Hvad säga de då?

Magdelona Man håller mig för pinsam, och säger jag skämme ut mig och familjen!

Silvestra Men Madgchenlein, du kan all tid trösta dig med tankan, at du lefver på deras pengar! Då kunna de godt stå der med lång näsa!

Magdelona Men det är just det, mor! Förstår du då icke? Folk af bättre classe gå åstad at uträtta ting! De skaffa sig en carrière och et egit lif. De smickra sig med snille, dygd och andra *ägta* förtjenster, ej blott födsel och ohejdad vana. Man agtar och respecterar dem för hvilka de *äro* och hvad de hafva *åstadkommit*, icke för hvad de hafva födts til. Och de arbeta och förtjena sjelfve sina pengar, utan at parasitera på andra!

Silvestra Hm!

Magdelona Jag vil också vara agtad och respecterad!

Silvestra [*Väljer en bok ur hyllan at räcka Magdelona.*] Här! Tag!

Magdelona [*Förundrad.*] Hvad är det?

Silvestra Det är en bok.

Magdelona Bok? [*Stryker med fingrarna öfver des permar.*] Ja, nu känner jag igen formen. Det var länge sedan jag umgicks med sådana…

Silvestra Läs!

Magdelona Läsa? Icke kan väl jag…?

Silvestra Läs! Det är Lindgren. Hon är mycket ärad i Tüs— hm! — på continenten!

Magdelona [*Tycks minnas något från länge sedan.*] Den stora — fru Lindgren?

Silvestra Just hon! Man säger hon borde hafva fått Nobelpriset.

Magdelona Det kan jag just icke förstå, ty hon skrifver så svåra ord… [*Bläddrar i boken på måfå.*]

Silvestra Nå, hvad tycker du om at läsa? Är det et behageligt tids fördrif?

Magdelona Nej! [*Slår i hop boken.*] Och ändå kan jag icke begripa... [*Suckar.*] Kanske är jag icke ämnad at blifva boklärd.

Silvestra Kanske icke! Kära barn, var du nöyd med din lott i lifvet! Har du kanske icke allt pengar kan köpa?

Tatyana [*In.*] Ers Mayestät! Ers Konungsliga Höghet! Rikets Chancellor låter påminna om Hennes Konungsliga Höghet Princessan Magdelonas förestående visiter. Pro primo: inviga Kungliga Ethnographiska Sällskaps Ordens nyligen renouvelerade städskrubb, hvarvid et vänligt flin samt interesserade frågor rörande golf-mopparnes beskaffenhet emotses. Pro secundo: déjeuner med Herr Baronen, Öfverståthållaren samt Gouverneuren Kwarizimi Ubn al-Kîtaib af Iran, hvarvid påminnes at orden "otrogna qvinnor" och "stening", med synonymer, äro bannlysta ur conversationen, på det herr ambassadeurens matsmältning icke må råka i olag. Pro tertio: —

Magdelona Det räcker! Jag begifver mig snarast å stad, och ber at få taga återstoden af schemat i automobilen! [*Hon går.*]

Scen 4.

[*Tatyana slår sig ned vid secretairen at skrifva brefver. Silvestra vankar af och an i cammaren med inquieterad mine. Hörs mumla något då och då.*]

Silvestra [*För sig sjelf.*] Det kan ej stå rätt til. Jag är bekymrad öfver henne.

Käringen Bettan [*In.*] Hvad är nu å färde?

Silvestra Gamla Bettan! Trotjenarinna! Säg, det kan icke vara nyttigt, allt detta tänkande?

Käringen Bettan Prata ur skägget!

Silvestra Min yngsta dotter! Hon grubblar mer än hvad torde gagna hennes helsa.

Käringen Bettan Hvad är det hon går och grubblar öfver?

Silvestra Å! det var curieux... Hon ansatte mig med suckar och böner af det märkligaste slag. Vet du, hon undrade öfver Forskarnes och Professorernas verld, och det lät en smula, som afundades hon de boklärde deras miserabla tilvaro!

Käringen Bettan Hm!

Silvestra Jag vet icke rigtigt, hvartil hennes hog trängtar. Tänkte hon sig studera någon ting? Månne läsa eller skrifva?

Käringen Bettan Har jag väl aldrig hört på maken, hvilka dumheter! Var det kanske icke fru Lenngren sjelf, der skaldade "med läsning öd ej tiden bort, vårt kön så föga det behöfver"?

Silvestra Det förstår jag icke! Hvad betyder det?

Käringen Bettan Det betyder, at qvinnan icke är ämnad at läsa! Och det gäller väl backstugukäringar, så väl som kronprincessor!

Tatyana [*Från secretairen, utan at se up.*] Denna digt brukar, väl at märka, af qvinnosaks kämpar anses vara en satyre.

Käringen Bettan Hvad säger hon, flickan?

Tatyana [*Lägger ifrån sig pennan och reser sig.*] Fru Lenngren, allmänt hållen för vår förnämsta Rococo poëte, är moder til de qvickaste och hvassaste satyrer, hvaribland ofta plägar räknas just denna lärodigt, *Några råd til min k. dotter ifall jag hade någon.* Man har helt enkelt icke kunnat fatta, at fru Lenngren, der sjelf var en sådan lysande Auctor, en sann prydnad och förebild för sit kön, verkligen kunde ha menat, at qvinnans hushåll skulle vara hennes enda republique. Men det är nu icke utan controvers, at hänföra poëmen til satyrens genre, ty i sådant fall måste man ju taga lätt äfven på de goda och nyttiga råden, och de flesta äro af just denna beskaffenhet. Således har man endtligen velat se digten som just ärligt och uprigtigt menad. Icke för det fru Lenngren menade, at *alla* qvinnor nödvändigt borde efterkomma des upmaning och låta nöya sig med den anspråkslösa rôlen som hustru och moder, utan blott, at det stora *flertalet* gjorde klokt i at göra det. Hon var ju sjelf et brillante exempel på motsatsen, en qvinna såväl witter och klok, som ock en god och ädel hustru. Hade hon icke sjelf fått lida under verldens fördomar, om hvilka sysslor, som passa eller icke passa hennes kön? "En lärd i stubb, det är mit rön, satirens udd ej undanslipper!" [*Käringen Bettan och Silvestra stå stumma. Tatyana förseglar et couvert at föra med sig.*] — Lät mig påminna om, at et bref til fröken kronprincessan väntar i chiffonieren. [*Går.*]

Käringen Bettan Som hon pratar! Och henne skola ni hafva rundt omkring er hvar dag! Jag skulle icke tola det!

Silvestra Jag förstår henne icke, men det är jag också van vid. Jag tror hon är en smula bakom flötet, men hon vet godt arrangera mina balklädningar och är qvick och lätt på foten at efterkomma mina befallningar.

Käringen Bettan Men hvad är det för sällskap til hennes barn? Sätta griller i deras små mottagliga hufvuden? Komma dragande med fru Lenngren och poësie och witterhet och Gud vet allt! Kanske för den skuld, Magdelona så plötsligt fått pippan?

Silvestra Ja, jag vet icke. Jag borde kanske afskeda henne... [*Pause.*] Magdelona har officiella pligter i dag. Hvad gör min kära Vittoria?

Käringen Bettan Jag vet icke så noga. Jag tror hon tänkte sig til medicus, för sedvanlig undersökning af det ofödda barnets helsa.

Silvestra Mig tycks hon ser allt mattare och blekare ut... Hon sprudlar af glädje och mödra stolthet, men jag känner onda aningar vexa inom mig. Hon bär på något, den flickan!

Käringen Bettan Hon bär på et barn, det är då sant och visst! Nog kan väl det kräfva sin tribut, men på inga vilkor vil hon höra talas om något inställande af de officiella pligterna! Jag tvang Philippo sköta dumflinandet vid sultanens besök af Brunei!

Silvestra Hm! Min äldsta telning har all tid varit en sådan dugtig flicka! Hvar är des man?

Käringen Bettan Utom lands, vil mig minnas.

Silvestra Der gör han stor nytta! Och... min egin man?

Käringen Bettan Det vet jag icke. Men som han tågat rundt med geväret hela morgonen, så håller jag för troligt, det han snart ämnar draga ut på jagt.

Silvestra Jag orkar icke se honom; han må gerna draga sina färde. Blott han icke tager sig för at skjuta vilddjuren på Skansen igen! Så mycket besvär vi hade, at tysta ned den historien... Nå, jag tänkte mig ned på Östermalm at shoppa haute couture. Får jag bedja henne escortera mig, och medföra parapluie eller annat lämpligt tilhygge?

Käringen Bettan Som Ers Majestät befaller!

[*Begge ut.*]

Scen 5.

[*Tatyana och Riks Chancellorn in, den sednare coquetterande i vid slängkappa.*]

Tatyana Passar det månne, at begagna cabinettet för Er rådplägning? Familjen tycks vara ute och gemaket står ledigt.

Riks Chancellorn Utmärkt, tack! Skicka efter Prince Philippo, flicka! Han skal vara närvarande at lära sig huru Pappa Staten sköter sina angelägenheter! [*Tatyana går.*]

Medborgaren [*In.*] Aha! Trodde jag nog, jag kunde finna Er här!

Riks Chancellorn Er tycks jag intet slippa undan! Hvad hafven J då här at skaffa?

Medborgaren Man tackar! Jag kan godt förstå, at jag icke finner behag för Era ögon, men just derför ämnar jag ej släppa Er ur sigte!

Riks Chancellorn Jag tänkte mig sköta Rikets affairer!

Medborgaren Och jag tänkte mig vara närvarande at öfvervaka proceduren!

Riks Chancellorn Behöfs då rakt icke!

Medborgaren Tror jag nog det gör!

Riks Chancellorn Oförskämd kan man vara! Är jag då icke Riks Chancellorn, hvars embete det är at styra vårt Swea?

Medborgaren Och är jag då icke Medborgaren? Är det icke mig J styren öfver, som således må lida oförskyldt af Era galenskaper!

Riks Chancellorn Galenskaper! Sen Er omkring! Skåden Ert fädernesland! Swears, Göthars och Wendes Rike — äradt och lofvadt vare des namn! Hållen det i minnet: Vi äro alla barn af Moder Swea!

Medborgaren Men icke alla barn älskas i samma mått!

Riks Chancellorn Hädare! J veten nog, at statsskick och författning i detta paradis på jorden äro något — alldeles — i hästväg! Det är icke utan det man plägar säga, at Swea Rike är — phantastiskt!

Medborgaren Jo tack! Med en viss udd och ironie, hvilken syns gå Er alldeles spårlöst förbi...

Riks Chancellorn J dristen Er til at antyda — !

Medborgaren Den, som har öron, han höre!

Riks Chancellorn Och den, der är satt at lyda, han tige!

Medborgaren Medan den, der är satt at styra, förfar efter egit hufvud och godtfinnande?

Riks Chancellorn Just så! Han borde lära sig betydelsen af det ordet Democratie! Det är inlånadt från Græskan, vil mig minnas —

Medborgaren — och betyder folkstyre!

Riks Chancellorn Hut! Förbannade Anarchist!

Medborgaren Hycklare!

Riks Chancellorn Philosoph!

Medborgaren Royalist!

Riks Chancellorn Republican!

Medborgaren Absolutist!

Riks Chancellorn Frihets kramare!

Scen 6.

Tatyana [*In med Philippo motsträfvigt i släptåg.*] Jag har den stora äran, at under vederbörliga ceremonier anmäla Hans Konungsliga Höghet Prince Philippo! [*Går.*]

Philippo [*Gäspar.*] Jag som tänkte hvila up mig några dagar på Solliden...

Riks Chancellorn Kan tro det ja! Med det sednaste i raden af fnask han plockat up! Aldrig är det då tal om något annat!

Philippo [*Surmulet.*] Hvad har jag här at skaffa?

Riks Chancellorn Jag vidhåller, det är Ers Konungsliga Höghets pligt at lära sig något om rättsskipningen i vårt älskade Swea.

Philippo Fy för den lede, hvilken triste affaire!

Riks Chancellorn Ers Kungliga Höghet kan godt vara til städes! Et utmärkt tilfälle at lära känna den Swenska Stats Magtens aldra innersta och mest förborgade rum!

Philippo Aldrig har jag hört far min närvara vid dessa öfverläggningar... Borde han icke vara med i egenskap af statschef?

Riks Chancellorn Nej, vi afskaffade den formaliteten för länge sedan. Det funnos vissa — tungt vägande skäl deremot. Er far finner långa förhandlingar tröttande för intellectet, och för öfrigt fattar han ej gerna politisk ståndpunct.

Philippo Ej heller jag!

Riks Chancellorn Misströsten ej! Vi skola endast behandla en handfull ärenden under dagens session. De flesta kunna också vänta, emedan vi ju ofta hafva nöysammare ting at egna oss åt, än processer och tvistomål. Tvifvelsutan kan Statens cassa brukas för befrämjandet af bättre mål och beständigare ting, än en qvick och smidig rättsskipning.

Philippo Gifven exempel derpå!

Riks Chancellorn Nå! lät mig fundera...

Medborgaren Det är blott at nämna ziffran på Ert lönebesked!

Riks Chancellorn Ypperligt exempel! Jag skäms icke derför! Man betalar mig väl — alldeles oförskämdt väl, med tanka på min incompetence och allmänna oförmåga! Aldrig hör man mig klaga på lönen som sådan, ehuruväl jag i min årliga inlaga til ständerna gerna påminner om, at den bör ligga en försvarlig bit öfver arbetarne på verkstads golfvet!

Medborgaren Och äfvenså des derivata!

Riks Chancellorn Man kallar mig *consult*, emedan jag intet kan, intet vet och intet duger til, utom at låta munden gå. Jag eger nemligen en oöfverträffad förmåga at inbilda den dumma hopen hvad som helst, och följagtligen är jag också folkvald. Se der et välgörande endamål!

Philippo Hafva då de breda och okunniga lagren intet at invända?

Riks Chancellorn Nej, thy vi hafva sorgfälligt torgfört den thesen, at rejäla och marknadsmässiga löner tarfvas, för at locka rikets dugligaste män til politiquen!

Medborgaren En oxymoron!

Riks Chancellorn Tig med Er!

Philippo Oxe kunnen J sjelf vara!

Medborgaren När såg man sednast en duglig politiker?

Riks Chancellorn Kättare! Har kanske icke Swea en lång och gedigen tradition af at styras af goda talare, men klena tänkare?

Medborgaren Jag kanske är en smula gammaldags, men jag skulle då föredraga en politicus med kunskaper, bildning och competence!

Philippo Gammaldags så det förslår!

Riks Chancellorn Massorna fråga icke stort efter hvad de icke begripa! De vilja icke hafva en kunnig man; de önska en man af folket, en de kunna identifiera sig med!

Medborgaren En fet och dryg karl, der aldrig egt et hederligt arbete, månne?

Riks Chancellorn En man af verklighetens folk!

Medborgaren Från partiets plant-schola för politiska broilers!

Riks Chancellorn [*Til Philippo.*] Jag hoppas för all del Ers Kungliga Höghet icke lyssnar på den der dårfinkens pladder! Man plär säga, den karlen är både elitist och liberal. — Nu räcker det! Lät oss egna oss åt at styra Rikets affairer en smula, i stället för at discutera dem! [*Bläddrar genom en tjock bunt documenter.*] Dessa äro alltså dagens inkomna ärenden — som synes en diger trafve. Förfarandet är då som följer. Man tager denna pappers bunt och blandar om och couperar, alldeles så som en kortlek. Vi låta nu slumpen afgöra, hvilka ärenden skola dryftas. Jag väljer några ark på måfå. [*Klappar i händerna. En laquay bär in en enorm carton af papp, i hvilken Riks Chancellorn nedkastar öfriga ark.*] Resterande ärenden läggas på hög, at tagas i morgon eller nästa vecka, allt efter väderlek och humeur. Genom at låta Slumpen spela en så öfverordnad rôle i besluts förfarandet, garanteras ju också alla medborgares likhet inför lagen. Ingen eger företräde framför någon annan, til skillnad från staterna i öst, der mutor och nepotism afsevärdt kunna förkorta et ärendes handläggnings tid.

Medborgaren Tänka sig, at en så förnäm herre som Dalin motsatte sig den Swenska Namn-Rättwisans afskaffande med argumentet, at Mutor då alldeles komme ur bruk!

Riks Chancellorn 1700-talet är ej längre à la mode, min herre, och Then Swänska Argus' tid är förbi! Var så god, monsieur! [*Räcker Medborgaren documenterna.*]

Philippo Et ark i hand och et tjog i högen! Archivet måtte fyllas temmeligen omgående!

Riks Chancellorn För wisso! Olyckligtvis äro Swenskarne et klagande folk, och alla högre embetsmänner digna under bördan från ständiga inlagor. En viss obalance är oundvikelig! För at då icke drunkna i elände, är man följagtligen tvungen, at efter regulbundna intervaller frakta cartonen

til Communala Soptippen för tömning af den samma. [*Klappar i händerna, och cartonen bäres ut.*]

Medborgaren Hå! det är så man gör!

Riks Chancellorn Strid ström in — stilla bäck ut! Det är blott at utföra Subtractionen!

Philippo Men hvad skulle ske, i fall chancellisterna vore raskare?

Riks Chancellorn Den risquen är så godt som helt eliminerad derigenom, at Staten noga beflitat sig om, at icke anställa allt för duglig personal. Soptömning har befunnits vara det i sär-classe billigaste och effectivaste alternativet, om än icke det mest gynnsamma för vår milieu. På sednare tid har man derför begynt öfverväga at mala ned denna enorma mängd papper och röra ut med vatten til et slags närande gröt, rik på cellulosa och kostfibrer, hvilken man tänker sig servera patienterna til qvällsvard å rikets lasaretter.

Philippo Allt för vår milieu! Sjelf äter jag aldrig gröt, efter min matsmältning ej klarar det! Jag lifnär mig uteslutande af ostron och champagne!

Medborgaren [*Harklar sig och läser från blanquetten.*] Til saken, alltså! Dagens första fall gäller en dame, der vördsammast anhåller om et byte af slägtnamn.

Riks Chancellorn Ah! detta är något, der ligger mig synnerligen varmt om hjertat. För at skapa et land värdt at lefva i, der ser efter och ömmar för alla sina medborgare, skola vi, så som Rikets styrande, icke draga oss för at ingripa också i spörsmål af denna dignitet. Aldrig må vi då hålla oss för fina eller förnäma för at reglera äfven dessa de minsta detaille-frågor, hvilka röra sig inom medborgarnes privata sphere, ty det är just här, deras omdömme är som mest grumladt!

Philippo I Swea Rike är hvar och en fri at välja sig det namn, der behagar mest! Så har jag hört, i alla fall.

Riks Chancellorn Det eger sin rigtighet!

Philippo Hvad för namn hade damen i tankorna?

Medborgaren Damen låter helsa, at hon tänkte sig "von Möhbelpolithyr", emedan hon anser det ega en vacker klang, som ock en pampig pregel, der gifter sig väl med hela hennes garde-robe...

Riks Chancellorn Afslås!

Philippo Tilstyrker!

[*Riks Chancellorn antecknar på blanquetten, och gifver den en resolut stämpel.*]

Medborgaren Kan fru Riks Chancellorn gifva en förklaring til at yrkandet afslås?

Riks Chancellorn Få se om jag kan! Et ögonblick bara — det känns som det blåser! [*Håller up et finger at känna efter.*] Så besynnerligt — vi äro ju inomhus! [*Vänder kappan omkring sig.*] Nå — *von Möhbelpolithyr* — alltså vanlig hederlig fernissa! Det skulle nog vara godt och väl, om det icke vore för detta *von*! Det kan man icke fördraga, thy det leder tankorna til gamla tiders frelsefolk!

Philippo Utom mig och mina närmaste, må ingen i detta land heta Bernadotte; så mycket vet jag.

Riks Chancellorn Mycket dugtigt af Er, Ers Kungliga Höghet! Veten J också raisonen dertil?

Philippo För at icke låta packet solka ned mit fina namn! Det har mor sagt!

Riks Chancellorn Det är helt rigtigt! Kloka insigter, hvilka äro förbluffande för Era unga år! Era herresäten drogos in med reduction på reduction, man röfvade Er den politiska magten genom enväldets afskaffande, beskattade Er som statare, och tvungo Er til råga på eländet betala tjenstefolket en marknadsmässig lön — men Ert ärade namn skal stå som et evigt monument, för at icke säga *barrière*, mot de simple ofrelse!

Philippo Barrière! Lofvad vare Gud!

Riks Chancellorn Af samma anledning vil man ej, at hvem som helst må kalla sig, par exemple, "Hennes Nåd Grefvinnan van der Gorring von Knylling"!

Medborgaren [*Åtföljdt af gyckel.*] Det kan man godt förstå!

Riks Chancellorn Hva'falls! Understån J Er göra narr af denna vördade gamla famille!

Medborgaren Dem känner jag icke!

Riks Chancellorn Nej, de lefva nu i pompeuse tilbakadragenhet, då endast namnet står dem åter!

Medborgaren Det var mer än jag visste!

Riks Chancellorn Man böd in hela slägten van der Gorring von Knylling til réunion och kalas förra veckan på Riddarhuset, och min sann om de icke sutto der alla fyra enda til långt in på grynings timman, förtäljande upbyggliga sagor om de ärefyllda bedrifter, alla van der Gorringar och von Knyllingar uträttat upå fornstora dagar!

Medborgaren Måtte hafva blifvit en diger chronica!

Riks Chancellorn Nå, återgångom til ämnet! Hvilket är dagens nästa ärende?

Medborgaren Andra frågan tycks gälla et byte af förnamn.

Riks Chancellorn Lysande! en storartad dag! — Sade jag kanske icke det? Spörsmål om namn äro ypperliga exempel på hvilken sorts invecklade detailler vi styrande skola egna oss åt, at i allt söka göra våra undersåtars lif och lefverne så behageligt som möjligt! Hvad gäller saken?

Medborgaren Så vidt jag kan utröna, har ansökan insändts af en man vid namn Bengt, hvilken just begynt den mödosamma procèsen at byta kön til qvinna.

Riks Chancellorn Gud välsigne honom!

Medborgaren Han — eller kanske rättare *hon* — anhåller derför nådigast om, at få bära namnet *Astrid*.

Riks Chancellorn Hvad säger herr princen?

Philippo Jag finner intet at invända. Namnet är både välklingande och ofrelse. Beviljas?

Riks Chancellorn Nej, afslås! [*Stämplar ansökan och skrifver under.*]

Medborgaren Hvadan detta?

Riks Chancellorn Skal man behöfva nedlåta sig til at förklara sådana sjelfklarheter? *Astrid* är et namn, hvilket endast passar det qvinnliga könet. Har det kanske icke varit så sedan urminnes tider? Tradition, min herre! Swenska Staten har derför i sin oendliga vishet bestämt, at ingen af det otäcka könet må bära detta namn.

Philippo Prisa Gud!

Medborgaren Hvad skedde med fria viljan?

Riks Chancellorn Fria viljan! — Hvad har då den med saken at skaffa? Är det Marknads Liberalen, der å nyo öppnar sin fula trut? För böfvelen! Är

det då helt orimligt förmoda, at herr Bengt kommer at blifva mobbad och tracasserad, så vida han bure et namn, hvilket så flagrant sände ut fel signaler om hans köns tilhörighet!

Medborgaren Har man då hört på maken!

Philippo Hvilket elegant raisonnement! J hafven en point der, fru Riks Chancellor!

Medborgaren Men hvilken chicane at hos läkare och myndigheter, i affairer och boutiquer höra upropadt et mansnamn hon måtte afsky af hela sit hjerta!

Riks Chancellorn Men detta är för personens egit bästa, det måtten J väl ändock begripa! Herr Bengt må vackert vänta tils könsbytet är helt genomfördt!

Medborgaren Men det kan ju taga många år i anspråk!

Riks Chancellorn Just så! Vi vilja icke at folk skola ångra sig, derför hafva vi gjort denna procedure til en synnerligen omständlig och kräfvande historia, hvilken med lätthet kan draga ut på tiden up emot tio år. Ej sällan låta de sig opereras på egen bekostnad nere i Thailand, hvilket ju sparar statens cassa en god slant. Stundom taga de lifvet af sig under den evinnerliga väntetiden. Det må man nu säga hvad man vil om, men något särdeles godt föredömme för våra stackars barn äro de då ej, och inga man direct önskar hafva rullande rundt på gator och torg... Ja, det låter kanske hårdt, men jag säger blott som det är!

Medborgaren Jag saknar ord!

Riks Chancellorn Det är för det, J ären cyniker! Lät oss nu taga nästa ärende.

Philippo Nästa, monsieur! lät oss få eländet öfverstökadt!

Medborgaren Hm! [*Läser i handlingarna.*] Et gift par önskar få svansen på sin hund couperad.

Riks Chancellorn Nej, nej och åter nej! Afslås å det bestämdaste! Rikets alla veterinairer äro fullt enige deri, at coupering constituerar en stympning, lika oethisk som oförsvarlig. Det är knappt man tror, at det är sant — amputera et friskt organ, och för all tid beröfva et stackars försvarslöst djur rätten, at uttrycka sina känslor! Slik barbarie är ovärdig et civiliseradt land som vårt Swea!

Philippo Det var til at hafva bestämda åsigter!

Riks Chancellorn Ibland måste man stå up för det, som är rätt och rigtigt, och icke låta populismen styra!

[*Herr och fru Neger, af mörkhyllt, men ej africanskt, utseende, in på scenen, ifrigt gesticulerande och articulerande phraser på et fremmande mål.*]

Riks Chancellorn Hvad nu! hvilka äro dessa individua?

Medborgaren [*Läser i sina papper.*] Det är det gifta paret i fråga!

Riks Chancellorn Läten mig sköta samtalet! [*Bugar sig enda til marken.*] Varen helsade, mit vördade herrskap! God dag, bäste herr Neger!

Medborgaren Säger man så!

Riks Chancellorn Tyst med Er! Det är synnerligen vigtigt, at visa sig vänlig och välkomnande! [*Bugar sig å nyo.*] God dag, fru Neger!

Medborgaren De hafva då för visst et namn, och måste icke benämnas vid sin race!

Riks Chancellorn Tig med Er, sådant frågar man icke om! Ej sällan händer det, at pass och öfrige identitets handlingar gå förlorade under den strapatsrika resan til Europa. Jag frågar icke efter skälen dertil, och jag vil då icke vara den at rifva up gamla sår! Nog om detta! Herr och fru Neger! [*Bugar på nytt.*] Er aldra ödmjukaste tjenare helsar Er välkomne til Slottet och den Konungsliga Nåden! Hvarmed kunna vi stå til tjenst, herr Neger?

[*Herr Neger hviskar i sin hustrus öra.*]

Fru Neger Det gäller den — coupering vi aldra höfligast anhållit om.

Riks Chancellorn Så! Ja, jag beklagar, herr Neger, men det är blott at acceptera factum och taga seden dit man kommer. Man kan icke tillåtas stympa försvarslösa djur. Hoppas herr Neger kan respectera detta! I Swea taga vi hand om våra vovvar!

[*Herr Neger hviskar å nyo til sin gemål.*]

Fru Neger Vi tänka, at fru Riks Chancellorn kan ha misstagit sig. Det gäller icke en vovve. Vi hafva et barn, förstår frun.

Riks Chancellorn Det var som Fanen! Gäller det Er egin son, herr Neger! Ja, då falla förstås mina tidigare invändningar platt til marken! Det var ju sjelfve Djefvelen, hvad det blåser! Hm! [*Justerar sin kappa.*]

Fru Neger Vi vilja rakt ej ställa til besvär, ej heller förringa den swenska culture, i hvilken vi önska inträda...

Riks Chancellorn Nej, för knäfvelen! Hvilka äro väl vi, at sätta oss til doms öfver Er culture, herr Neger? Gamla, fina traditioner skal man icke rucka på.

Medborgaren Jo jo! Som slafveriet, kanske? Eller den rösträtt, hvilken endast omfattade rika herrar af stånd, och hvarken fattige arbetare eller qvinnfolk...

Riks Chancellorn Ja, det der var et misstag, och det är nu för sent at reparera. Man gaf efter för opinionen, och det var populistiskt! Så, herr Neger! [*Bugar sig å nyo djupt til marken.*] Intet annat vi kunna stå til tjenst med?

Medborgaren Fru Riks Chancellor! jag protesterar!

Riks Chancellorn Drabbar det hans egna barn, kanske? Nå, så tig då! Aldrig skal det sägas om Swea Rike, at det vore något annat än et öppet och tolerant land!

Fru Neger Fru Riks Chancellor! ännu en ynnest vilja vi nådigast utbedja oss...

Riks Chancellorn Befallen, fru Neger, och jag skal ödmjukast efterkomma Er önskan!

Fru Neger Myndigheterna vilja icke godkänna vårt barns namn. De säga, et slikt namn inbjuder til spott och spe...

Riks Chancellorn Nå! hvilket är då namnet i fråga?

Fru Neger Astrid!

Medborgaren Hvilket sammanträffande!

Riks Chancellorn Ser jag då intet fel i, fru Neger! Hvad hafva myndigheterna at invända?

Fru Neger De mena, det icke stämmer öfverens med könet...

Riks Chancellorn Så! det är en pojke, fru Neger! Nå, jag förstår myndigheterna, men de äro ju fastmöglade i sina unkna, conservativa värderingar! De hafva icke fullt begripit, det vi nu lefva i en mångculturel verld! Hvilka äro väl vi, at sätta oss på våra höga hästar? Hvi skulle icke en negerpojke kunna heta Astrid? Kanske är det så negerbarn heta i det land, J kommen från? Vi

hafva ofattbart mycket at lära af Era sedvänjor — kände jag mig som värsta imperialisten, om jag nekade denna billiga begäran! Härmed gifver jag Er full frihet, fru Neger, at fritt förfara med Ert barn efter bästa förstånd! [*Stämplar tvenne blanquetter och räcker öfver med en djup bugning.*] Adieu, herr och fru Neger! helsa pojken Astrid så godt!

[*Herr och fru Neger ut.*]

Medborgaren Ja, det må jag då säga...

Philippo Äro vi klara för dagen?

Riks Chancellorn Det är tag mig djefvulen icke godt at veta, huru man skal förhålla sig nu för tiden! Så många interessen, hvilka ständigt råka i conflict med hvar andra! Man vet snart icke, hvilket ben man skal stå på! Men är det något, jag särskildt lägger mig vinn om, är det at vara correct i alla lägen! [*Svänger stolt kappan kring sig.*] Et correct upträdande öppnar många dörrar — läggen det på minnet, Ers Höghet!

Medborgaren Fru Riks Chancellor! måhända är jag en smula gammaldags —

Riks Chancellorn Jag har intet utbedt mig Er åsigt!

Medborgaren Nej, men jag är Medborgaren, och jag är Folket! Och framför allt det odlade Wettet och kloka Förståndet! Hvad skulle då detta betyda?

Riks Chancellorn Lagen måste hafva sin gång! Och man må icke sätta i fråga andra menniskjors seder och bruk, dem de medföra til vårt land. De berika och skänka mångfald!

Medborgaren Hvilken är då denna revolutionerande skillnad emellan hundar och barn? Kan hon förklara det?

Riks Chancellorn Det kan man icke så noga veta. Kännen J, det har begynt at blåsa igen? [*Håller oroligt up fingret, at känna hvart vinden blåser.*]

Medborgaren Är det allt hvad svar hon kan prestera?

Riks Chancellorn Tig med Er! För öfrigt såg han ut som en fåne! Tätt sittande ögon och sådan der låg panna, hvilka begge äro typiska criminella särdrag! Bäst at låta honom få som han vil! Man vet aldrig, hvad sådane der eljest taga sig til! [*Sansar sig.*] Det är besynnerligt, men efter klubbade mål och slutade processer, så fylls jag liksom af den mest vidunderliga känsla. Det är, som kände jag *stolthet* öfver at utgöra en aldrig så liten kugge i

detta väloljade machinerie, et viljelöst redskap i händerna på den gudomliga nåden... Och ändock kan jag icke få i hop det i mit hufvud! Bloden pulserar och bröstet häfver sig af sinnes rörelse... [*I extase.*] Prisa Herren! Ärad vare Gud i höjden!

Philippo Nu går hon väl ändå för långt?

Riks Chancellorn [*Faller ned på knä, underdånigt sträckande armarna mot skyn.*] Hosianna! Hosianna! Är då icke vårt Swea Sanningens och Rättvisans förlofvade land? Kunna vi icke skatta oss lycklige, at vi lefva just här, der alla lagar, alla bestämmelser och alla myndigheter conspirera för individuens frihet och välstånd?

Medborgaren Det vet jag just icke! Men jag skal icke missunna Er at känna en smula stolthet...

Riks Chancellorn [*Förfasad.*] Stolthet! O! we mig! Jag har förhäfvit mig! Jag usle nationalist! Jag sjelfgode patriot, der i min upblåsta inskränkthet kunde inbilda mig, at vår swenska morale och culture kunde ega något företräde framför jordens öfriga riken! Thy hvarför skulle vår democratie öfverträffa Nord-Koreas dictature? Hvi skulle vår monarchie vara at föredraga framför Finlands republique? Eller alla våra ständiga förbud skapa verldens bästa land?

Philippo Hå! det säger väl sig sjelf!

Riks Chancellorn Veten J, man säger Danerna vara jordens lyckligaste folk. Flera oberoende undersökningar utvisa detta. Jordens lyckligaste folk — trots deras förfärliga, liberala syn på spiritus drycker, narcotica, galanta damer och allt, hvad gör lifvet värdt at lefva!

Medborgaren Eller kanske just tack vare?

Riks Chancellorn En blasphemisk tanka!

Medborgaren Men jordens lyckligaste medborgare, efter hvad J sägen! Våra bröder i vest hafva en del at yfvas öfver! Jag minns i min ungdom, huru vi flanerade längs Strøget, mumsande smørrebrød, läskande strupen med Tuborg... och så en djerf tour in i Christiania — ack! det var Frihet...

Riks Chancellorn [*Indiquerande Philippo.*] Äfven små grytor hafva öron!

Philippo [*Drömmande.*] Så nära, men så ändock så fjerran...

Medborgaren J kunnen då all tid trösta Er med den höga sjelfmords statistiquen — en fin swensk tradition med anor.

Riks Chancellorn Det var då icke mycket at skryta med, och följagtligen kunna vi godt vara stolte deröfver, utan risque at förhäfva oss...

[*Pause.*]

Medborgaren Fru Riks Chancellor, vore det då så otänkbart, at fru Bengt finge échangera sit förnamn? Och kunde man icke skynda på procèsen, aldrig så litet? Förstån J, då man å chirurgisk väg tager sig för at corrigera biologiskt kön, upnås de rigtigt lyckade resultaten hos de yngste patienterna —

Riks Chancellorn Jag undanbedjer mig de motbjudande détaillerna! För Gudi skuld, lät mannen byta sit förnamn då! Får neger-ungen, så får väl han! Eller hon! Vi föra namnet til listan öfver de neutrala namn, hvilka kunna bäras af begge könen! [*Antecknar på en blanquet, hvilken sedan stämplas.*] Så, då hafva vi enats om et slags compromise, icke sant!

Medborgaren Godt! Och operationen?

Riks Chancellorn Må han eller hon vackert vänta med ytterligare några år!

Medborgaren Men —

Riks Chancellorn Kommer icke på fråga! Dessa beslut skola vara noga genomtänkta och öfverlagda! Hvad om patienten skulle ångra sig! Det kunna vi icke risquera! Jag tror bestämdt, det blåser igen! [*Justerar kappan omkring sig. Medborgaren gör en ansatz at protestera.*] Tyst med Er! Det här begripa de icke, och det är för just sådana endamål, man inrättade Staten! At tänka åt individuen, när hon icke klarar det sjelf! Och det är temmeligen ofta, mån J tro!

Medborgaren [*Torrt.*] Men J ären sjelf i god besittning af denna förmåga, så mycket har jag förstått!

Riks Chancellorn Jo, tack! [*Svänger stolt med kappan.*] Fattas bara annat! Är jag kanske icke hvit, välutbildad qvinna, heterosexuel til min läggning, af god inkomst och fördelagtigt yttre, boende i et anständigt villa område med make och barn, och på det hela taget upfyllande den wedertagna normen, för huru en menniskja bör vara? Den Swenska Drömmen! Det durkdrifna Folkhemmets Själ! Aldrig har jag behöft tvifla på vare sig sexualitet, identitet eller kön; ej heller dem jag arbetar och umgås med! Vi tilhöra den lyckligt lottade majoriteten, vi. Just derför är det af den yttersta vigt, at vi, hvilka personifiera Samhällets dröm och vision om den välanpassade men-

niskjan, taga hand om de sämre ställda. På våra axlar har fallit den tunga bördan, at hjelpa dessa stackars menniskjor finna sin väg i lifvet!

Medborgaren Thy dertil äro de icke sjelfve capable?

Riks Chancellorn De veta kanske icke all tid hvad de sträfva efter, emedan de aldrig egt det! Huru skal man par exemple veta, hvad den Heliga Tvåsamheten betyder för själafriden, om man tilbragt all sin lediga tid i rusig decadence på stadens fetish clubar?

Medborgaren Jag visste icke, det funnes fetish clubar i denna stad?

Riks Chancellorn Icke jag heller, thy i sådant fall hade jag prompt utfärdat förbud och sändt policen på dem!

Scen 7.

[*Käringen Bettan och Silvestra in, den sednare iförd en hårdt plumagerad hatt, rikhaltigt garnerad med blommor och band.*]

Käringen Bettan Hvad nu! Hvad skal detta betyda? Riksråd!

Silvestra Raus med Er! Raus! Statens angelägenheter mån J discutera annorstädes än i mit cabinet! [*Riks Chancellorn, Medborgaren och Philippo ut. Til Käringen Bettan.*] Skicka efter Tatyana! Jag tänkte strama up mig litet i ansigtet nästa vecka, och måste bedja henne boka om et par officiella visiter. [*Käringen Bettan ut. Silvestra stryker af sig hatten, och placerar honom kärvänligt i canapén.*]

Tatyana [*In med en bok i barmen.*] Ers Majestät!

Silvestra Der är du! Jag har en del réarrangementer at företaga i schemat framöfver, på grund af et smärre besök hos medicus...

Tatyana Det är af den sorten! [*Pause.*] Ers Majestät, är det mig tillåtet, at framföra en högst personlig åsigt i frågan?

Silvestra Tala, Tatyana!

Tatyana Jag önskar blott påminna om, at schemat är offentligt och står at läsa i våra större dagstidningar, emedan det anses ha nyhets värde. Dessa inställda visiter på regelbundna intervaller kunna gifva uphof til vissa misstankor, hvilka sedan enkelt kunde verifieras. Jag tänker på, exempelvis, de företagsamma reportrarne vid *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*...

Silvestra Jaså, är det så de gräfva fram sin information! Jag har all tid undrat... [*Stelnar til, med blicken på tjensteflickans hand.*] Stadna! Lät se din hand! [*Tatyana håller tvekande fram henne.*] Hvarifrån kommer denna ring?

Tatyana [*Med nedslagen blick.*] Jag erhöll den i skänk af Hans Mayestät Konungen.

Silvestra [*Skärskådar ringen.*] Så! Intet tvifvel! Denna ring kenne ich gut.

Tatyana Det är möjligt, den en gång tilhört Er sjelf, men icke längre. Nu är den min.

Silvestra För wisso! Rodna icke och blygs ej! Den är din at behålla! [*De begge damerna fixera hvar andra.*] Säg mig, Tatyana, när och hvarför skänkte dig konungen denna ring?

Tatyana Å! det veten J alltså icke? Det var curieux, jag hade all tid fått för mig, J sjelf vore bekant med er gemåls escapader...

Silvestra [*Platt.*] Nej, det är jag icke. Förtälj mig nu!

Tatyana [*Efter at hafva intagit en fauteuil.*] Det var vid et af de legendariska gästabuden nere i staden. Kanske lefver denna tradition ännu, dermed är jag icke bekant. I banquet salen voro församlade grefvar och baroner och marquiser af alla de slag, och särskildt inviterade voro stadens skönaste mör. Jag minns det som i går. Herr konungen hade sjelf budit mig komma.

Silvestra [*Sjunker ned i canapén, bredvid sin hatt.*] Så! det hade han!

Tatyana Alla de fine herrarne åto och drucko, tils de raglade rundt, vrålande vulgaira ord med obscena åtbörder. Vi flickor blefvo hårdt ansatta. Sjelf åt jag af maten mig serverades, men jag rörde intet vid vinet. Och man gjorde mig många förslag, af mer eller mindre öppen nature, men jag visste godt at hålla på mig. Salig mor min lärde mig, at välja bland männer och icke taga slödder, huru förnämt det än månde påstå sig vara. Hennes råd har jag all tid följt och aldrig heller hafvit anledning ångra det.

Silvestra Af allt slödder i detta rike, är för wisso min make den förnämste. Men, Tatyana, gif mig honnête réponse! Svara mig uprigtigt, thy jag måste få veta: Dessa fagra qvinnor, der voro inbudna — och desse herrar, der voro tilstädes — [*Hviskar i tjensteflickans öra.*]

Tatyana Det vet jag icke, och jag önskar heller icke veta. Jag vet blott, at vissa erbjudanden gåfvos. Der voro bås, til hvilka man kunde draga för

gardinerna, och rum voro hyrda i étagen ofvanför. Man behöfde icke tacka ja, men om man tackade nej, blef man icke buden igen. Jag var der blott en endaste gång. Men ringen har jag behållit, som et minne af den vanära, der kunde drabbat äfven mig.

Silvestra Och den må du gerna behålla! Tatyana! I tvenne år har du varit en trofast tjenarinna på detta slott — [*Tatyana söker resa sig, men blir fasthållen af Silvestra, och tappar dervid boken hon burit. Silvestra afbryter sig och plockar up denna. Hennes mine förbytes i dégoût.*] Hvad är detta? [*Tatyana svarar icke.*] Svara mig, slyna! [*Tatyana svarar fortfarande icke.*] Detta är en bok i philosophie, icke sant?

Tatyana [*Värdigt.*] Det är för en cours jag straxt skal tentera.

Silvestra Min sann! [*Synar henne bestört.*] Hon är alltså studentska? Hvad har hon då gjort här i detta hus i tvenne långa år?

Tatyana Ers Mayestät torde väl ändock veta, det man icke har det allt för fett som studentska. Man har, af allt at dömma, vigtigare ting at prioritera i statsbudgeten än drägeligt lefverne för studenter.

Silvestra [*Silvestra plockar up hatten som et défense, ömt strykande öfver des plumer. Anstrenger sig at hålla fattningen.*] Hon är alltså academiker, hon?

Tatyana [*Vårdslöst.*] Man gör så godt man kan…

Silvestra Jag förstår. [*Hätskt.*] I tvenne år har jag haft henne i min närhet!

Tatyana Med all respect, min fru.

Silvestra [*Slänger hatten ifrån sig.*] Tvenne år blifvit serverad af en flicka, hvilken sedermera visar sig vara — boklärd! Aldrig anade jag detta! Det känns som hade jag närt en orm vid min barm! Jag förstår nu, at du tackade nej til min makes erbjudande. [*Tatyana drar sig vaksamt mot dörren. Silvestra blifver sittande i tankor några secunder, innan hon trött reser sig.*] Du skal veta en sak: Det skulle äfven jag hafva gjort, hade jag blott egt en bråkdel af din styrka och sjelf-respect. Men icke längre. Jag är gammal, och min fägring vissnad. Jag skulle ha kastat mig för den mannens fötter, der gjorde mig et sådant erbjudande, skulle ha kysst hans stöflar! Det gjorde jag redan för fyrtio år sedan, och jag är ännu icke i stånd at ångra det.

Tatyana [*Formellt.*] Ers Mayestät, J ären ännu en prydnad för den qvinnliga racen.

Silvestra Så! Det tycker hon! Har hon kanske icke sett ärren kring öronen, dem jag hvarje dag camouflerar! Eller svulladerna efter min årliga semester i Brazilien, på skattebetalarnes bekostnad! Dem har hon kanske heller icke sett! Men våra sqvaller tidningar hafva sett dem, och ämnet uphör aldrig at fascinera... [*Pause.*] Hon kan gå! Entledigad! Jag tol icke se henne längre. [*Tatyana gör en geste som för at protestera.*] Bara gå! [*Tatyana efterkommer befallningen och går åt Galleriet til.*]

Scen 8.

Silvestra [*Ensam, efter at en lång stund hafva suttit försunken i tankor.*] Har jag kanske icke all tid anat det! Hon har knixat och nigit och bugat och bockat, men det har all tid funnits liksom en gråce och élégance i åtbörderna, som vore hon i löndom den öfverlägsna! En nonchalant qvickhet i alla hennes "Ers Majestät" hit och "Kungliga Höghet" dit, hvilken lät ana, at hon alls icke underkastade sig! Som vore hon Aristocraten, och jag den tjenande, knäböjande Undersåten! Å! det är så jag håller på at spricka af förargelse!

Vittoria [*In från Salonen.*] Man säger, at et bref väntar på mig här...

Silvestra Det lär ligga i chiffoniern!

Vittoria [*Söker i chiffonieren och hemtar derur et bref.*] Detta bref är för wisso adresseradt til mig. [*Vänder och vrider på couvertet.*] Väl förseglad. Ingen afsändare och intet sigill...

Silvestra Nu försvann hon, den slampan! Just som jag var i färd at läsa lusen af henne! Men jag har hennes bok här, och den klarar hon sig icke utan! [*Gömmer boken i chiffonieren, och går sedan åt Galleriet.*]

Vittoria Jag har onda aningar om detta meddelande... Goda tidningar springa sällan ur anonyma couverter... [*Sagta ut.*]

ANDRA ACTEN

Scen 1.

[*Magdelona ensam. Slurfvigt klädd och med utslaget hår. Vankar af och an i Cabinettet. Et anskrämligt beläte til hatt hvilande i canapén. Philippo släpar sig in med tunga steg och mine af nausée.*]

Magdelona Philippo! broder!

Philippo [*Tager sig stönande åt hufvudet.*] Jag mår icke så särdeles. Eh — hm! — mattan i hallen... Magdelona?

Magdelona Hvad?

Philippo Den är — har solkats ned — som det tycks — af — kropps vätskor...

Magdelona Från främre eller bakre enden?

Philippo Från framenden.

Magdelona Då äro de icke mina...

Philippo Det vet jag godt! De äro alldeles färska! Skicka — skicka en af husorna at rengöra!

Magdelona [*Sjunker matt ned i en siège.*] Jag skal göra det.

Philippo [*Indiquerar hatten.*] Hvilken kufisk kanna! — har jag icke sett förr...

Magdelona Jag håller för troligt, han är mors... Du känner hennes smak.

Philippo [*Sjunker rastlöst ned jemte henne, men reser sig straxt.*] Hvad gör du här, Magdelona?

Magdelona Jag kunde icke sofva i min säng. Det ligger en karl der och snarkar.

Philippo Hvem då?

Magdelona Skal då jag kunna veta det?

Philippo Jag brukar all tid fråga om namnet på mina. Jag tycker, det är temmeligen ofta de heta Bambi, eller något alldeles i samma style... Jag föreställer mig det så som et artist namn?

Magdelona Mina pläga heta Marcus eller Pontus eller Lukas. Jag glömmer ständigt hvilket, ty de äro likasom cloner af hvar andra. Det tycks vara en viss typ af männer jag attraheras af, och ändå vil jag gerna inbilda mig, det jag icke skulle vara öfvermaga kräsen på fyllan...

Philippo Ho har råd at vara det! Mor har skakat slägtträdets alla grenar för at finna mig en hustru, och jag är beredd taga hvilken trollkona som helst, om blott jag sluppe hennes prackande!

Magdelona En marknads månglerska är hon! Synbarligen smidande stora planer för oss två, sedan Vittoria knutit sina band med de ofrelse...

Philippo För djefvulen, hvad jag mår tjyfvens! Lät mig upsöka toiletterna... [*Hastigt ut.*]

Scen 2.

[*Magdelona vankar otoligt af och an i gemaket.*]

Magdelona Hvem var då denne karl, der sof hos mig i natt? Dyrbar märkes skjorta *couleur de rose*, bronzerad i solarium, med håret cammadt bakåt liksom med en côtelette af gris — låter dock föredömligt likt drummeln från förra veckan, eller möjligen des för innan? Dessa attributa hafva de wisserliga allesammans, men jag blifver ändock en smula nyfiken. Han kallade mig också "Magdelona" då jag gick ned på honom, och det är min sann icke alla, der minnas mit namn! Men hvad hette han, denne karl från förra veckan? Och hvarest träffades vi? Det är då märkvärdigt, hvad det skal vara svårt at minnas! Men skämde jag ut mig som brukligt, torde alla detailler stå at läsa i sqvaller pressen! Hvar är sednaste numret af *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*? Jag vet, at mor köper lösnummer af den, fast hon icke dristar sig prænumerera, för ryktes skuld, och jag vet likaledes hon förvarar magazinerna i chiffoniern... [*Gräfver fram et par magaziner at bläddra i.*] Här är articuln: "Romance Ryktena Florera — skal Magdelona endtligen stadga sig?" Romance rykten — jo, tack! Om en karl hvarken de eller jag ve-

ta namnet på! Och intet är det den första gång! Jag begriper slätt icke huru sådant mög kunde intressera folk... [*Bläddrar vidare.*] Der stå Vittoria och Danielo, gladt poserande för cameran. Hvilken smilande fjant! Tänk om jag icke kunde skaffa mig en bättre karl! Heldre slutar jag som gammal ungmö! [*Vänder blad.*] Och der är mor, som åter tvingas stå til svars för fars pajaskonster! "Exclusiv Interview — Silvestra talar ut!" — Ja, hvilken fattig menniskja på denna jord eger icke något at säga! Men när vår mor talar, och i synnerhet då hon talar *ut*, anses det ha nyhets värde, och liksom et oracle basuneras hennes ord ut öfver riket! Hopen kastar sig öfver våra ord som hungriga vargar. Endast Philippo är förskonad. Honom lyckas det — mirabile dictu! — at sköta sina affairer discret, och hålla amanterna borta från cameran. Men vi qvinnor skola min sann nagelfaras under loupe...

[*Buller utanför. Magdelona gömmer qvickt journalerna i chiffonieren.*]

Scen 3.

[*Vittoria, Silvestra och Käringen Bettan in.*]

Vittoria Mor, vi måste talas vid!

Silvestra Genast, söta vän!

Vittoria Mor, der är något jag gerna vil säga dig!

Silvestra Straxt, lilla raring! alldeles straxt! Magdelona, kom hit, ma chère! Säg mig din mening! Tar jag mig icke alldeles strålande ut i detta nyförvärf? [*Lyfter stolt up hatten från canapén, och ikläder sig den samma. Magdelona tager på en frågande mine. Vittoria har slagit sig ned i en fauteuil under bekymrade suckar, hvilka tyckas gå modren spårlöst förbi.*] Hatten!

Magdelona Å! är den ny?

Silvestra Icke så särskildt. Jag inhandlade den förra veckan, i sällskap med Gamla Bettan. Bar den sedan vid lunchen med någon præsident öfver något land. Det minns mig icke så noga hvar, men jag vil dock minnas, han var oriental. Sneda ögon och gulagtig hy. Chines eller Japan, eller hvad man nu kallar dem. Strunt samma! De hafva allesammans denna blaskiga och menlösa upsyn, litet enfaldig, som det syns mig. Jag är viss om, at det blott är inbildning, och at de ondskefullaste tankor kräla som maskar inne i deras små gulagtiga hjernor. Men det äro nu icke mina angelägenheter. Min rôle var blott at sitta med vid middagen och låtsas dum och interesserad. Om fol-

ket blott visste, huru ansträngande detta gyckleri är, skulle de icke missunna oss vår position. I hvart fall fant jag at hatten var mig til stor hjelp. Jag har en faiblesse för öfverlastade hattar, och det är icke blott ytan. Det är behagligt, då de trycka och klämma öfver hjessan, och tankorna liksom stå stilla inne i hjernan. Jag brukar tänka, at hatten lägger et lock på mit hufvud och gör mig korkad som en flaska. Det är icke utan at jag trifs med det! Men hur är det fatt, Vittoria! Du har icke sagt et ord? Men det är sant, du har aldrig varit förtjust i hattar, du! Nå, det kommer då du blifver äldre, skal du se!

Vittoria Ack! toiletter äro nu mit minsta bekymmer...

Scen 4.

[*Riks Chancellorn och Medborgaren in.*]

Medborgaren Jag skall vara ärlig och uprigtig, min fru. Jag hatar Er sant och fullt, hatar och misstror Er af hela mit hjerta.

Riks Chancellorn Se, det var min sann uprigtigt! Hvadan detta?

Medborgaren För det J af egin fri vilja finnen Er i, at vara en lägre stående varelse. Hvarken sen eller gören J skillnad på folk och champignons!

Riks Chancellorn Liksom de millioner älskvärda och undergifna varelser, hvilka läsa *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*?

Medborgaren För de andeligen fattige en beklagansvärd tidskrift! [*Ser sig omkring med dédain.*] För slödder — af slödder — *om* slödder!

Riks Chancellorn Jag betackar mig Era fossiliserade ståndpuncter! Elaka tungor plä säga, den arbetar heltid med at slicka en viss famille i — lät mig uttala ordet med viss försigtighet — *"tabberaset"*. Det är icke så. Man gör jemväl högst läsvärda reportage om andra menniskjor af qualité, kända från vår nationella television. Det är annat det än Argus! Men sägen mig, från en man af Er intellectuella capacité, vore vi icke snarare förtjente af — *föragt*?

Medborgaren Föragt eller förargelse, det kan göra det samma! Men nu äro vi en gång satte at styra Swea med gemensam hand, hvilket gör, at jag nödgas precisera: Jag hatar Er, jag misstror Er, men jag *behöfver* Er! Vi hafva Statens budget at gemensamt klara up!

Riks Chancellorn Nådiga Luntan!

Medborgaren Just så!

Riks Chancellorn [*Til Käringen Bettan.*] Skicka efter Philippo! Detta ingår i hans utbildning! [*Gamla Bettan går.*]

Silvestra [*Bragt ur fattningen.*] Jag finner mit cabinet invaderadt... af fremmande magt, som mig tycks.

Medborgaren At göra en för allmogen ganska lättfattlig illustration, dristar jag mig låna fru Bernadottes hatt. [*Lyfter af denna och placerar under vissa ceremonier på bordet framför canapén. Silvestra kommer sig icke för at protestera.*]

Magdelona "Fru"! Jag skulle tro "Ers Majestät" är det correcta tiltalet för en simpel undersåte!

Medborgaren Jag hedrar ingen titul, utom sådane man sjelf förtjenat! Professor och Doctor, således!

Riks Chancellorn Det är visst ingen måtta på Er fräckhet!

Magdelona Förr i verlden satte man sådane som J sjelf vid skampålen!

Medborgaren Och fröknar som J på spinnhuset!

Riks Chancellorn Min herre! hvad ämnen J företaga Er med drottningens hatt?

Medborgaren Den skal tjena til jemnförelse!

Silvestra Hvad nu! Ämnar man göra min hatt til spectacle?

Medborgaren För åskådlighetens skuld! För öfrigt är det så tarfligt at tala pengar!

Silvestra Nå! så talen hatt då, såvida det behagar Er bättre!

Käringen Bettan [*In med Philippo i släptåg.*] Hans Höghet Prince Philippo! [*Går.*]

Medborgaren Erkannerligen gäller saken en af de tyngre utgifts posterna i vår budget — scholan! Jag skal icke nämna några exacta ziffror, blott constatera, at en swensk Lärowerks Adjuncts månadslön belöper sig på, i runda tal, 2/3 af denna hatts betingade inköpspris!

Silvestra Bevare mig väl!

Philippo Fy för den lede!

Riks Chancellorn Jag ser godt, at vissa besparingar äro möjlige! Hvad inflation och skatter ej förtära, det kan Staten med glupande appetit äta up!

Problemet är alltså som följer: Ständerna äro icke öfvertygade om, at scholan är flummig nog. Kunskapen spelar allt jemnt en öfverordnad rôle. Huru åtgärda detta?

Silvestra [*Tankfullt.*] Scholans vigt och betydelse kan svårliga öfverskattas. Den är samhällets lifsnerv, des källa til ungdom och styrka, thy barnen äro vår framtid. Derför skal man noga välja, hvilka dårskaper de skola utsättas för! Hvad skedde med den befallning, man en gång gaf, at utfodra barnen med sämre föda än straff-fångarne?

Riks Chancellorn Jag är rädd, at det icke är tilräckligt! Wisserliga äro barnen sämre hållna, men de äro öfverlägset numeraira! Critiska föräldrar utfordra sina telningar för egna medel, intagande en klentrogen hållning gent emot Statens alla ambitioner! Drastiska åtgärder äro af nöden!

Silvestra Simpelt! Gif lägre löner åt lärarne!

Riks Chancellorn De äro redan sämre aflönade än fabriquernas gravt oqualificerade arbets kraft! Men cathedrarna tyckas åter vara på fram-marche! De tåga genom riket i stram formation, och hafva redan ryckt fram så långt som til Nöbbelöf, norr om Lund!

Silvestra Å! hugaligen!

Riks Chancellorn För detta hafva vi at tacka den underjordiska befrielse fronten! Någon står i hemlighet up för auctoriteten, det är tydligt!

Magdelona Nå! så sänk då lärarnes status! Med omedelbar verkan! Är det något jag af hjertat afskyr, är det menniskjor, hvilka tro sig vara något, blott för det de hafva en academisk examen!

Riks Chancellorn På detta område har glädjande nog skett en betydelsefull utveckling sedan 50-talet, då Magister var et agtadt yrke, och man gör hvad man kan, för at den ej skal afstadna. Men det är en pågående procès, och den låter sig ej gerna påskyndas...

Silvestra Jag föreslår et kraftigt krympande af ferierna! Det ligger något otilständigt deri, at en enkel lärare åtnjuter längre sommar ledighet än sjelfvaste rikets monarch.

Riks Chancellorn Lärarnes Riksförbund var en gång nog obetänksamt, at vexla marknadsmässig löneutveckling mot bibehållna ferier, hvilket den dumma hopen förstås icke var sen at slå ned på, hvarpå man följdrigtigt tvangs afträda begge! I dag är feriernas omfattning *en par* med en genomsnittlig arbetares, och ingen vidare reduction är des värre längre möjlig.

Philippo Jag proposerar mer bunden arbetstid, och mindre inflytande och frihet i embets utöfningen! Hvi skulle dessa inbilska högschole utbildade få styra och ställa efter egit hufvud, då en annan icke tillåts?

Riks Chancellorn På denna front har man arbetat hårdt och målmedvetet, och också lyckats med at radicalt inskränka lärarnes inflytande öfver scholan, bland annat genom at låta enfaldiga politiker på local niveau tilsätta rectorer efter incompetence och brist på öfrige förtjenster. Då desse sjelfve allt som oftast äro helt i afsaknad af endamålsenlig utbildning, sakna de ej blott hvarje antydan til kunskap, om huru man bäst bör styra en schola, eller ens insigten om sin egin oförmåga; de äro också så genompyrde af hat och afund til den gamla stammens Adjuncter och Lectorer, hvilka de nu hafva under sig i hierarchien, at ej sällan hela scholor ödelagts och saboterats för generationer framöfver. Rykten circulera om lärowerk med landskapets bäst begåfvade elever, vidt berömda för sina skickliga pedagoguer och gedigna trifsel och trefnad, i hvilkas ledning politikerna efter moget öfvervägande beslöto insätta en småschole lärare, en fritids ledare, eller någon afdankad major — hvilken svåger för tilfället gick utan anställning — och, tio år efter reformen, scholan råkat så i vanrykte, och endast så usla lärare återstodo, at inga elever längre frivilligt sökte sig dit. Man fick afskrapet, och intet mer! Och at afhjelpa detta fant Staten på Närhets Principen! Hvi skulle endast de flitigaste eleverna belönas med at få söka sig til en bättre schola?

Silvestra I sådant fall vore äfven mina barn hänvisade til närmsta sämsta! Flit, hvad för slag! Nej, tacka vet jag pengar i pungen! En hel förmögenhet hällde jag öfver Sigtuna Humanistiska, för det man skulle taga mot mina barn med öppen famn! Hvilket wedervärdigt slöseri — wisserliga icke mina privata medel, men ändock!

Vittoria Jag gick icke på Sigtuna, mor!

Silvestra Nej, man ville icke taga mot dig. Der halp icke pengar! Din far hade ju olyckligtvis sjelf varit lärjunge der och så som prof på den Högstes outgrundliga nåd och allmagt factiskt lyckats aflägga studentexamen. Huru detta miracle tilgick öfvergår än i dag mit förstånd. Man sade, at nationen jublade och slägten häpnade, äfven fast Faster Liliana all tid med emphase häfdat motsatzen. Nå! han var ju en elev med "speciella behof", som det så fint plär heta dessa dagar. Som speciella behof all tid äro dyra, och man befarade dessa anlag vore ärftliga, fordrades en rejäl smörjning af Rectors handflator med tilhörande bakre regioner innan dina syskons tilträde kom

på fråga. Man förklarade helt fräckt, det man icke hade erforderligt antal special-lärare tilgängliga, och man vägrade helt sonica anställa fler!

Riks Chancellorn Mycket väsen för ingen ting! Det tycks ha sina nackdelar, detta kraf, at alla må blifva godkända!

Silvestra Et idiotiskt påhitt var det! En undantags clausul för famillen Bernadotte vore välkommen! Nå! nästa år blef det bot och bättring! Vittorias syskon sändes til Sigtuna, och famillens heder och ära var åter uprättad! En half förmögenhet och en hel special-lärar tjenst sednare äro de nu alla tre disputerade och kloka verlds medborgare!

Vittoria [*Matt.*] Det tycks då icke hafva hulpit, mor!

Silvestra Det var godt det. Jag vil icke hafva tre bokmalar surrande kring mig! Min dotter skal kunna föra sig i sällskap och klä sig som en dame, dermed låta jag och undersåtarne oss nöya!

Riks Chancellorn [*Triumpherande, til Medborgaren.*] Han sitter mol tyst! Har han intet at bidraga med?

Medborgaren Nej. Jag vet, vi hade en dispute, och jag vet nog böja mig för öfverheten. Jag fruktade, innan min ankomst hit, hvad jag nu finner bekräftadt — med slikt styre, är den swenska scholan bortom räddning.

Riks Chancellorn Så! han säger det! Ohjelpligt?

Medborgaren Ohjelpligt, så vidt icke de styrandes inställning changere för det bättre...

Riks Chancellorn Det var skada, thy i annat fall kunde man krympa des budget encore! Nu är det blott at låta vara, och inhösta pengar från annan källa...

Medborgaren Jag förstår Er icke, men det har jag aldrig gjort. Ej heller förstår jag det en gång så stolta swenska folket! Huru kan man til denna grad nedvärdera utbildning och kunnande? Huru kunde man inbilla sig, at usla löner producerade en schola i verlds classe?

Riks Chancellorn Å! det gick alldeles utmärkt at inbilla allmogen det! Man trattade i dem, at låga löner vore necessitas, för at icke locka pengahungriga profithajar til scholan, utan endast de, hvilka brinna för sit kall.

Philippo [*Mässar entonigt sin lexa.*] Samtidigt som rejäla och marknadsmässiga löner tarfvas, för at locka rikets dugligaste män til politiquen.

Silvestra Tyst med dig, Philippo! Detta begriper du icke!

Scen 5.

Tatyana [*Hastigt in.*] Brådskande ärende til Fru Riks Chancellorn!

Riks Chancellorn Présent! Hvad gäller saken?

Tatyana Saken är en smula gênant... för Riket och des styrelse, så väl som för Er sjelf!

Riks Chancellorn Tala!

Tatyana Et rykte af vidrigaste slag har sipprat ut, gällande et par af utländsk härkomst. Skal man tro hörsägen, har man tydligen låtit utföra et smärre ingrepp i sit barns nedre regioner. Med Ert goda minne, som det vil synas.

Silvestra Hvad falls! I vårt Swea!

Vittoria Räfst och rättarting!

Tatyana Man kunde på begäran upvisa en blanquet, egenhändigt hopskrifven och signerad af Fru Riks Chancellorn sjelf!

Riks Chancellorn Det vil jag alls icke neka. Jag minns dem som i går, hvilket det ju förstås var — ähum! — detta förtjusande par: Herr Neger, med des hustru, toute charmante, hvilka önskade få en lättare coupering utförd —

Tatyana På dottren sin, en viss fröken Bengt!

Riks Chancellorn Quoi donc! Et misstag!

Medborgaren Bengt!

Riks Chancellorn Dottren? Icke en son? [*Sveper nerveust kappan om sig.*] Förbannade korsdrag i detta hus!

Tatyana Dottren sin, ja — des värre! Hvilken förr bar namnet *Astrid*, men i enlighet med föräldrarnes vilja utbytt mot det mera manligt klingande namnet *Bengt*, til punct och pricka följande en af Er sjelf utfärdad contraorder, uphäfvande myndigheters tidigare beslut och uttalade åsigt i frågan, nemligen den, at det föreslagna namnet i angifvet fall rimmar illa med könet!

Riks Chancellorn Astrid — blef en Bengt! O! huru kunde det gå så snedt! Nu står hon der, flickan Bengt!

Tatyana Hon står icke alls, utan lär vara ordinerad sängläge!

Riks Chancellorn Invandrare och utbölingar! Half-apor och ociviliserade vildar äro de! Ingen ting begripa de af urswenska dygder, utan allt må man säga til dem med pekfingren lyftad: Fy! så gör man icke! Fy! skäms! Det är knappt man tror dem om, at kunna äta med knif och gaffel!

Medborgaren Så! Har hon slutat?

Magdelona Stympande ingrepp i de nedre regionerna! Herre Gud! detta vil jag icke hafva någon del i!

Vittoria Magdelona, sansa dig! Minns, at det står prentadt med gyllene bokstäfver i den Helga Lagen —

Magdelona Jag vet nog, hvad der står prentadt!

Silvestra Detta är alltså hvad ryktet förtäljer! Men eger man visshet?

Medborgaren Det eger man ej, och kan ej heller få! Är det en pojke, kan sköterskan bedja honom draga ned caleçonerna. För en flicka vore et dylikt förfarande en kränkning af den personliga integriteten, et intrång i privatlifvets helgd! Så finurligt är det numera inrättadt!

Riks Chancellorn Hvad säger den medicinska expertisen? Är barnet i fråga en pojke eller flicka?

Tatyana Gåta: Barnet Astrid böt namn til Bengt! Hvilket är då könet? Det vet man ej!

Silvestra Nej, hur skal Djefvulen kunna veta det, med sådana namn! Annat var det förr i verlden, då man het hvad man såg ut at heta! I våra kretsar, par exemple... Huru göra vi nu? Detta är en scandale utan des like, och för en gångs skuld en, som som icke involverar vårt privatlif!

Magdelona Jag emigrerar! [*Griper kjolarne och söker fly.*]

Silvestra Det gör hon så lagom! Stadna! Jag befaller henne!

Magdelona [*Stadnad i sin flykt.*] Jag har det! Et hugskott! Lät mig ansöka om erforderliga medel från statens cassa at starta en fond: Princessan Magdelonas Fond mot ofrivilligt påtvingade ingrepp i de nedre regionerna. Flera artister jag på min fritid umgås med kunna gerna tänka sig upträda gratis på en stödgala, at hjelpa carrièren på trafven. Och sjelf — lät mig tänka — jo, jag vet nu precis hvilken klädning jag skal bära!

Silvestra En osmaklig idée! Och för öfrigt veta vi ju icke än, hvilken köns stympning vi skola vara emot!

Medborgaren Icke lätt veta det, i detta land!

Magdelona Mor! Vittoria har startat flera fonder, och jag förstår alls icke, hvarför hon får, men icke jag. Jag vil också! [*Stampar med foten.*] Hon skapade, par exemple, om rätt mig minns, Princessan Vittorias Fond för Handicappade Barns Rätt til Meningsfull Fritid.

Silvestra Hvilket ju också blef et spectacle! Dessa barn hade, om rätt mig minns, redan alldeles för godt om meningsfull fritid, och togo välcalibrerad revanche med at starta Fonden för Princessan Vittorias Rätt til Det Samma! Det lärde henne at fråga först, och icke engagera sig i första bästa!

Vittoria [*Svagt.*] Jag sitter här, mor.

Silvestra Sitt qvar för all del, Vittoria!

Käringen Bettan [*In.*] Hvadan denna ansamling af folk?

Philippo Vi dryfta scholan och frågan om den slutgiltiga lösningen på lärar-problemet!

Käringen Bettan Scholan! Huru understån J Er, at uptaga famillens tid med slika bagateller! Jag har då aldrig hört på maken til ointressant och oengagerande ämne! Hafva vi då icke bättre ting för oss? Ut! Ut! skal jag visa Er vägen til Rosenbad!

[*Käringen Bettan, Tatyana, Riks Chancellorn och Medborgaren ut.*]

Scen 6.

Magdelona Lärare! Har man någonsin hört talas om et tarfligare eller simplare yrke! Var det icke nog med at man communaliserade scholan, eller måste man nedrifva den med gräfskopa, demontera den sten för sten?

Philippo [*Pekar på hatten.*] Hörde du hvad man sade om mors hatt, syster? Detta monstrum betingar et inköpspris på circa 2/3 af en lärares månadslön?

Silvestra Ja, det var smaklöst så det förslår! Implicationerna af det han sade voro ju monstrueusa! Komma hit at nedvärdera min älskade hufvudbonad!

Magdelona Ha! Jag eger dyrare persedlar!

Philippo Lät oss hoppas skattebetalarne aldrig erhålla full kännedom om huru man handterar deras budget!

Silvestra Det skola de icke, var så lugn!

Philippo Äro icke våra utgifts poster offenteliga, emedan våra inkomster äro det?

Silvestra Ack, Philippo! huru naïf du är, vid dina unga år! Våra revisorer hafva mångårig erfarenhet i denna branche! Man kallar dem privata utgifter och personliga lefnads omkostnader! Och hvad hopen icke vet, det bekymrar den icke! Hvarken quantité eller qualité på inhandlade hattar kommer at synas i redovisningen. Men heldre än sjuttio hattar af billigt snitt, väljer jag en enda dyr!

Philippo Eller sjuttio dyra! Och matchande väska til hvar och en!

Silvestra Är jag då icke en dame af verld? Eger jag då icke rätt at kläda mig som en sådan? Och har då icke den Swenska Staten skyldighet, såväl på et politiskt, som ock på et högre philosophiskt plan, at förse mig med ståndsmässiga kläder?

Philippo Är "ståndsmässig" at fatta så som liktydigt med "dyr"?

Silvestra Ja, emedan jag eger mera pengar än smak! Prislappen syns, och den är all tid något at taga fasta på! Hvar låge annars skillnaden...? För öfrigit hafva folk af vår sort i alla tider skrudat sig i pragtfulla kläder, af det utsöktaste snitt och design, créerade af italienska och fransyska modeskapare —

Philippo De äro ju sydda af underbetalda arbeterskor i utvecklings länder! Minns du icke vårt statsbesök i Taiwan, och den fattiga qvinnan, der vördsamt nalkades oss, meddelande, huru stolt och hedrad hon känder sig deröfver, at en drottning af fri vilja bar den drägt hon sytt med sina egna händer!

Silvestra Nedrigt var det! Så gement och lumpet at söka solka ned glansen af min utstyrsel! Jag hoppas Chineserna arquebuserade henne! [*Pause.*] Tror du plaggen tvättas, innan kunderna erhålla dem? [*Pause.*] När jag först fick veta, at et hundra gånger högre pris icke innebär hundra gånger högre qualité, och at en dyr klädning alls icke behöfver vara vacker, eller ens smakfull, då kände jag mig för wisso en smula lurad...

Vittoria [*Förfasad.*] Å, mor!

Philippo Huru gjorde du den uptäckten?

Silvestra Det var denna gräsliga tidskrift — *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*! Den gjorde mig upmärksam på, at en klädning jag då fant förtjusande och inhandlat til et pris af två arbetares månadslöner var alldeles otäck at skåda, försåg min bakdel med en grotesque curvature och erböd allmänheten en alls icke smickrande vue af décolletaget! Aldrig har jag då genomlefvat en sådan choque och crève-cœur! Jag hörde mig för med damer i bekantskapskretsen, och fant åsigten genom omskrifningar bekräftad. Detta ögonblick marquerade en vändpunct i mit lif. Jag tolde icke längre se åt denna klädning, utan skänkte bort den til en gatflicka under mit statsbesök i Peru. Hela min tilvaro vändes up och ned! Jag visste icke rätt, hvad jag skulle taga mig til, utan låg i de bittraste tårar på min bädd i två hela dagar. Jag mottog icke någon! Skickade bort tjenstefolket! Icke ens ni barn fingo se mig! Til er far sade jag, at jag vore svullen efter et mindre ingrepp. Sedan fattade jag mit beslut. Jag föranstaltade en noggrann granskning och utrensning af min garde-robe. Af alla mina drägter och klädningar, var det blott en enda, om hvilken jag säkert kunde säga, at den var vacker och klädde mig. Thy jag vet, at två större sqvaller tidningar hade uttalat berömmande ord vid tilfället jag bar den. Äfven Faster Liliana berömde den, vil jag minnas, och sade den var aldra-käraste täck, men det sade hon om allt, den enfaldiga lollan. Hon var gaggig redan då! Denna enda klädning — en jade-grön balklädning i vattradt siden — iförde jag mig nu, och begaf mig incognito — genom bakdörren, för at icke blifva sedd! — ned i staden at skrifva contract med en modiste. Sedan des har jag aldrig inköpt en handske, ja icke ens et underplagg! utan at först höra hans åsigt i frågan, och få mig försäkradt, at persedeln i fråga är smakfull och elegant. Jag har följt hans råd in i de minsta detailler! Vid Gud, det svär jag på!

Magdelona [*I choque.*] Äro — dyra — kläder — icke all tid smakfulla?

Philippo Kunna billiga kläder aldrig vara eleganta?

Silvestra Nej, det kunna de icke! Det var den första maxime modisten lärde mig, och på denna punct coinciderade våra åsigter. Endast de rigtigt dyra kläderna äro just så opractiska och anskrämliga för det ovana ögat, som är nödvändigt för at kunna anstå en dame af högre stånd. Det är ju väl kändt, at endast en adels-dame känner en annan adels-dame, och detta veta icke borgarhustrurna, men de inbilda sig göra det. Handlade elegance endast om klädernas style och façon, kunde hvilken ärbar qvinna som helst, der utrustats med ögon i hufvudet, gå ned i staden at införskaffa en prägtig utstyrsel!

Men priset är en annan factor, och deras financer suffisera ej för hvilka kläder som helst! Och häri, förstå ni, ligger hela finessen!

Philippo Finessen!

Silvestra Kom, flickor! lät oss spatsera en tour genom mina garde-rober!

Magdelona Men mor!

Vittoria Ack, nej!

Silvestra Inga protester! Jag har redan burit denna drägt i flera timmar, och jag längtar efter at ikläda mig något nytt! [*Griper Vittoria och Magdelona i nackskinnet, och för dem under milda protester ut i Salonen.*]

Scen 7.

Philippo [*Ensam, nerveux. Controllerar vid dörrarne, at han är ensam, och lycker dem noga. Lyfter telephonen at ringa et samtal.*] Hallå? Hvem är det som talar? Prince Philippo här. Det gällde — jag erhöll Ert meddelande! [*Bittert.*] Jag tror säkert, J redan veten allt? Bambi, det stämmer för wisso. Nej, icke den samma som förra månaden — en ny med alldeles samma namn! Jag förstår, och jag är villig at — Afgjordt! Jag förstår — Jag skal försöka ordna fram — Det vanliga stället således? I dag eller i morgon! Adieu! [*Hör buller utanför, och afslutar hastigt conversationen. Skyndar sig ut åt Galleriet, men snafvar och faller bakom canapén.*]

Scen 8.

Tatyana [*In från Salonen.*] Vår älskade och allernådigaste Lands Fader, Rikets Beskyddare, Folkets Tröst, Nationens Öfverhöghet — Hans Mayestät Konung Gustafvius XVI! — Swears, Göthars och Wendes Konung! Agtadt och vördadt vare hans namn för evinnerlig tid! [*Ut.*]

Gustafvius [*In med mallig mine, utan at notera Philippo.*] Ur vägen för här kommer ja! Buga jupt te golvet för hanses majestät kungen! Observera att ja e beprydd mä både glasögon å serafimermedalj! [*Med en vigtig air marcherande fram och åter.*] Buga jupt te marken alla grevar å baroner! Dä ä ja som ä kungen, den ende å bäste! [*Låtsas mottaga gäster.*] Ja ger er audiens min herre. Å er belönar ja me ett Nobelpris. Å er dömer ja att halshuggas! Ja, av mä huvet bara! Yäs, becåse aj äm de king! [*Varseblifver Philippo med en air gêné bakom canapén.*] Vaförisatan gör du där nere? Va?

Philippo [*Reser sig up, med ansträngd, bibehållen dignité i åtbörderna.*] Far! jag har allvarliga tidningar at förtälja!

Gustafvius Jawohl, mein Herr! [*Gör en tafatt Gif Agt.*]

Philippo [*Efter at hafva öppnat begge dörrarne i fonden och förvissat sig om, det ingen spionerar, och derefter åter noga lyckt dem.*] Far! catastrophen är bebådad!

Gustafvius Hä?

Philippo Jag borde icke säga något än, men — min syster! Hon var hos mors lif medicus i går! Ultraljud! Scanning! Prof af fostervattnet! Och det är närapå bekräftadt!

Gustafvius Va ä dä som ä bekräftat? Har hon inte vetat länge att ho' va på smällen? Hä hä!

Philippo Far! Detta är icke rätt tid at plaisantera! Det gäller din dotters ofödda barn...

Gustafvius Ja, fö fan! Nog vet ja å hela svenska folket att hon ä gravid! Å dä va sannerligen på tiden!

Philippo På tiden! Sägom heldre: *öfver* tiden! Det stackars barnet! Arfvingen och pretendenten til swenska thronen! Mor vet ännu inget... [*Gör nerveust en ny tour til dörrarna för at förvissa sig om, de äro lemnade i fred.*]

Gustafvius Va ä dä ja vet som hon inte vet? Tala så man begriper! Dä va ett elände att vi satte er ungar i skola, man fattar ju inte va ni pladdrar om!

Philippo Far, jag bedjer dig! Intag en chaise!

Gustafvius [*Sätter sig i canapén.*] Ja sitter.

Philippo Hur skal jag rätt formulera mig, på det du månde förstå? Den menskliga fortplantningen är dig ej fremmande, was? Du känner des inre mechanismer? Så som kanske redan är dig bekant — hm! Lät mig säga så här: Mannen är fruktsam långt up i åren —

Gustafvius Ja, dä vet ja redan!

Philippo — men qvinnan är det icke! Hennes fertilitet aftar efter de trettio.

Gustafvius Ja, men ja har alltid föredratt töser under tjufem!

Philippo Mindre behagliga egenheter hos afkomman äro icke ovanliga. Socialt oacceptabla sjukdomar kunna blifva följden! Obotliga! Och Vittoria är nu trettiofem!

Gustafvius Men va rör de mäj? Ja tänkte inte sätta på'na!

Philippo Å! far! Skal jag då behöfva gå at tala vid mor? Hon torde vara i stånd at begripa, hvad detta kommer at betyda för Rikets affairer!

Gustafvius Ä du nu enteligen klar eller? Va? Ja tänkte dra ut mä grabbarna å sjuta älgar! [*Sigtar med en låtsad bössa.*] Pang pang!

Philippo Far! drag å stad med min välsignelse...

Gustafvius Ja förstår inte riktit, men dä gör ja så sällan. Han låter som Käringen Bettan, den ragatan, när hon ä som värst! Dä ä väl rikskanselorn som trattar i han allt dä härа pladdret, kan ja tro! Men gå att tala ve din Mutter. Hon ä bra på såna här tradia saker!

Philippo [*Matt.*] Vördade fader — adieu!

[*Gustafvius ut i Galleriet.*]

Scen 9.

Vittoria [*In, blek och medtagen, från Salonen.*] Nå? hvad sade han? [*Utan at vänta på svar.*] Jag dör! jag dör! Hjelp mig!

Philippo Det kan jag icke, det står ej i min magt... Menniskjan spår och Gud rår...

Vittoria Här förmå menniskjans böner platt intet... Och vår fader...?

Philippo Vår far är just nu tyngd af allvarliga stats angelägenheter. Jag kunde icke förmå mig —

Vittoria Jag förstår! Jag förstår precis! Borde jag informera mor? eller heldre Gamla Bettan? Hon vet säkert på råd...

Philippo Jag kan icke begripa, det ingen talat vid dig tidigare! At mor vandrar rundt i sit egit privata oafslutade climacterium kan jag godt förstå, men Gamla Bettan borde då hafva utfärdat varnagel!

Vittoria Hon vet allt om upfostran, men intet om huru barn blifva til, ty hon har aldrig egt några egna! O! jag är så rädd, så alldeles förfärligt rädd!

Philippo Du skal icke ängslas, Vittoria. Icke är det väl dit lif du fruktar för? Lugna dig du bara, och haf förtröstan i Vår Herre, så vil nog allt ordna sig til det bästa!

Vittoria Men hvad skal jag taga mig til?

Philippo Bida tiden!

Vittoria O! jag dör af denna väntan! Denna ovisshet! Heldre mötte jag Döden i full rustning på slagfältet här och nu! Hvad nu! Jag hör någon nalkas!

Philippo Det är vår mor!

Vittoria Mor! Lät henne icke veta! Bevara min hemlighet!

Philippo Har du icke underrättat henne?

Vittoria Jag försökte, men — motståndet var mig öfvermägtigt. Jag kunde icke förmå mig! Hon skal få veta, blott icke nu! Lät mig samla mina känslor! Lät mig tänka! Lät mig — i morgon, men blott icke nu! [*Ut i Salonen.*]

Scen 10.

[*Silvestra och Käringen Bettan in från Galleriet. Silvestras hatt et compliceradt bygge, förande tankorna til et örnnäste.*]

Silvestra Jag tyckte mig höra Vittorias röst...

Philippo Hon var här alldeles nyss, mor.

Silvestra Om jag kunde begripa, hvad har tagit åt mina flickor! Den ena bekymrad och butter, och den andra — vet du, Vittoria har varit bedröfvad hela denna dag! Jag sökte förströ henne en smula, föra henne rundt mina klädsamlingar, men hon ville icke; hon önskade vara ensam...

Philippo [*Sväfvande.*] Å, det kunna väl vara philosophiska funderingar...

Silvestra Detta är hårdt för en mor at åse! Begge bära de något inom sig. Magdelona har råkat in i hvad förefaller mig vara en crise af existentiel nature. Sådana ansätta oss alla, af och til. Jag visade up et par af mina mest magnifique drägter — source d'inspiration, förstån J! — och conseillerade henne sedan, at efter dagens visiter gå ut at shoppa af sig en smula. Jag tror nog det ordnar sig. Det är Vittoria, der oroar mig mest. Full af hemligheter är hon. Det är något, der tär henne, en väl dold sorg i djupet af des hjerta, en

droppe malört på botten af des själ. Hvad förmår väl jag mot dessa osynliga qval! Huru står det til med dig Philippo? [*Hon ser på Philippo, hvilken rodnar med plötslig skuldmedvetenhet.*]

Philippo [*Stammande.*] Jag — jag vet icke. Icke alls! Jag har då icke märkt af någon förendring! [*Efter en pause.*] För öfrigit — Vittoria skal ju til at föda, och kroppen hennes är full af hormoner! Nog kan väl det spela in!

Käringen Bettan Hafva vi då icke remarquerat!

Silvestra Tyst med sig, Bettan! En mor vet vissa ting. Blind vore jag väl annars!

[*Pause å nyo.*]

Philippo Hvilken — förkjusande hatt! Honom har jag icke sett förr?

Silvestra Nej, det är et fynd från förra veckan. Jag befinner mig också i en existensiel crise...

Käringen Bettan Icke den första denna månad!

Silvestra Kan hon tiga med sig!

Philippo Nej, jag skal väl gå at sköta mit, och lemna er at sköta ert. Om någon söker mig, står jag at finna i bibliothequet! [*Ut i Salonen.*]

Scen ii.

Käringen Bettan Bibliothequet! Jo, tack! han säger det! Han vet at dölja sig på ställen, der han vet man aldrig skal söka honom! Det är så han håller sig undan sina pligter!

Silvestra Och hvar plägar han dölja sig då, som är så sinnrikt uttänkt?

Käringen Bettan Bibliothequet, förstås! Ho skulle finna på, at söka der?

Silvestra Jag skulle blifva förargad, om jag ej hade så mycket annat at oroa mig för. Hvad har han der at skaffa?

Käringen Bettan Nej, jag vil mena det! Det är ingen helsosam vistelseort för en ung man! Tänk om han ändå kunde göra litet nytta! Vittoria och Magdelona äro begge foglige tärnor, som wax i mina händer! Hvi skal då Philippo vara en sådan odåga? Nej, han vet då välja sina qvinns, och hålla sig undan pligterna. Lofvar at blifva en copia af far sin!

Silvestra Ack, påminn mig icke... [*Pause.*] Säg mig, Gamla Bettan, min äldsta och trofastaste tjenarinna: Jag behöfver et råd, angående dottren min!

Käringen Bettan Om Vittoria? Jag har intet at gifva!

Silvestra Intet? Har då min dotter icke anförtrott sig — ?

Käringen Bettan Nej, det har hon icke! Men det är lätt afhjelpt; hvad man icke kan erhålla med nåd, det kan man taga med våld! Jag skal hemta hit henne, och så skola vi anställa en utfrågning, at söka finna ut, hvad trycker henne. [*Ut i Salonen.*]

Scen 12.

[*Silvestra ensam. Plockar ur chiffoniern up några sqvaller tidningar at förströdt bläddra i. Dessa fara hastigt ned i lådan, då Gustafvius träder in från Galleriet med gevär öfver axeln.*]

Silvestra Hvart skal du?

Gustafvius Ja ska ut å jaga. Ja ska sjuta björnar.

Silvestra Fåntratt! Björnar jagar man icke, de äro farliga rofdjur och intet at leka med!

Gustafvius Ha! Hoppar en grizzlybjörn ut framför oss, så sjuter vi allesamman! Trrrr! [*Härmar en kulspruta.*] Så ligger han dö där på vägen! Vi har massor me kulor at panga på han med!

Silvestra Idiot! Tänkte du peppra den full med kulhål som en schweizerost! Hvad vore det för trophé at hänga på väggen och skryta med! Håll dig du til älgarne! För öfrigit finnas det inga björnar på Skansen! Eller rättare: Det finns det, men dem lemnar du i fred! Hör du det! Jag vil då icke veta af några galenskaper!

Gustafvius Ja tänkte inte sjuta dom på Skansen, ja tänkte ut i skogen.

Silvestra Nå, verschwind då ut med dig i skogen, så jag slipper se dig!

Gustafvius [*Marcherar högtidligt mot dörren til Galleriet och slår up den, men tilskjuter den hastigt igen. Skrämd.*] Å Hålen också!

Silvestra Hvad nu?

Gustafvius Dä ä Käringen! Gamla Bettan! Hon ä på väg hit!

Silvestra Nå, så hvad då?

Gustafvius Ja ä livrädd för henne! Hon ä alltid så vass i truten och så gnäller hon bara om tråkia saker!

Silvestra At du skal låta bössan hvila, kanske, och egna dig en smula åt rikets affairer? Kan tro det, ja! [*Gustafvius är på väg at smyga sig mot den andra dörren.*] Stadna! Har hon en sanning at säga dig, skal du vara här at höra den! Jag är utled vid at vara den enda, der håller dig i hampan!

Scen 13.

[*Käringen Bettan in från Galleriet.*]

Käringen Bettan Gif agt! [*Gustafvius visar en stel och styf honneur.*] Lediga! [*Hon begynner marchera fram och åter öfver golfvet. Pekar åt Gustafvius.*] Sitt ned! Jag har en sak at tala vid dig om!

Gustafvius [*Lyder.*] Dä ante mig! [*Til Silvestra.*] Asså, ja — hä hä? Måste du va här medans vi — ? [*Söker skämta.*] Hä, ja tänkte du kunde gå en sväng å lyfta dej lite, ja tycker du börjar se lite hängig ut? Va? Hä hä?

Silvestra Jag går icke! Jag vil veta allt han ställt til med! Jag är trött på at behöfva läsa sanningen i *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*!

Käringen Bettan Som Hennes Mayestät befaller! [*Gustafvius påtager en air af lidande.*] För öfrigit gäller detta Vittoria, och det är ord J begge borden åhöra! [*Plockar fram en tjock tome.*] Sen här, hvad jag fant på Er dotters bureau!

Gustafvius En bok! Jämmer å elände! Dä ä bara tradiheter mä böker!

Käringen Bettan För wisso är denna en bedröfvelig historia! — Det är Swea Rikes Lag!

Silvestra [*Förfasad.*] Hon tänker sig blifva Jurist! Skam och nesa!

Käringen Bettan Nej! så illa är det ännu ej ställdt! Hon har lånat boken för et afgjordt endamål — det finns et stycke hon egnat et särskildt ingående studium: den så kallade *Successions Ordningen*, hvilken reglerar thronföljden inom ätten Bernadotte! Jag läser innantil från des första paragraph: "Successions rätt til Swea Rikes Thron tilkommer manliga och qvinnliga ättlingar til Kronprince Johan Baptist Julii, sedermera Konung Carl XIV Johans, afkomling i rakt nedstigande led, Konung Gustafvius XVI. Äldre syskon och äldre syskons ättlingar hafva dervid företräde framför yngre syskon och yngre syskons ättlingar."

Silvestra Alla menniskjor äro födda jemnlika i detta land, men vi — vi Bernadotter! — hafva all tid varit mera jemnlika än andra. Mit hjerta sväller af stolthet och ädla känslor!

Gustafvius Ja begriper ente ett endaste dugg. [*Morskar up sig.*] Kan hon inte prata såm folk, va!

Käringen Bettan Detta lagstycke betyder, Ers Majestät, at den första gullunge, snorvalp eller bortbyting hans dotter klämmer ut ur sin Lutherskt välsignade lifmoder, kommer at krönas til Swea Rikes regent efter henne!

Silvestra Mein Gott! jag tror jag dånar!

Gustafvius Men ä dä riktigt lagligt att ärva jobbet på dä viset, i en demokrati å allting?

Silvestra Fåntratt! Undertecknade du kanske icke sjelf denna förordning vid ständernas församlande? Det är ju din egin afkomma det handlar om!

Käringen Bettan Första barnet ut, alltså. Lagen lemnar intet utrymme för speculation!

Silvestra Vittoria har all tid accepterat sin ställning. Hon har all tid vetat med sig, hon är Swea Rikes heliga afvels sto. Folkets ögon äro rigtade mot henne... Men oförutsedda olyckor kunna inträffa...

Käringen Bettan Vid fröken kronprincessans ålder äro olyckor vid födslen något mindre oförutsedda! Öfvermogen frukt, om uttrycket mig tillåtes!

Silvestra Hon menar — ?

Käringen Bettan Icke alla barn födas som jemnlikar!

Gustafvius [*Tänker intensivt, och ögonen vidgas.*] Å, fan! Men ja då? Klarar ja mej? Eller måste ja fortsätta regera på övertid då om inte ungen är kapabel?

Silvestra Fåntratt! Du kommer at vara död och begrafven långt innan detta blifver actuellt! Men tänk, hvad det betyder för Vittoria! At behöfva föda fram en sådan der — och sedan upfostra! Jag ryser blott jag tänker på det!

Gustafvius Jajamän, å regera som ä så svårt!

Käringen Bettan Har detta någonsin varit actuellt tidigare?

Silvestra Icke hvad mig kan minnas. Det var visst tal om Gustaf IV Adolph, hvars mentala capacité tydligen var under all critique. Men dock —

Gustafvius Man kan undra hur ja nånsin blev invald? Ja har aldri tyckt ja ä nåt vidare ljushuve…

Silvestra Idiot! I dit fall hade man ju intet val, emedan både din fader och farfader fingo sätta lifvet til! Emedlertid kan man med fog undra, hvi man aldrig afsatt dig sedan des…

Gustafvius Dä ä väl lagen om anställningsskydd, kan ja tro. Hä hä!

Käringen Bettan Jag vil minnas et af Herr Konungens första beslut som regent var at genomdrifva qvinnlig arfsrätt til thronen. Det var olyckligt. Fadrens ålder är nämligen af secundar betydelse. Vissa mindre tiltalande egenheter hos afkomman upkomma företrädesvis då *modren* stigit något til åren…

Silvestra Ack ja! Hvarföre icke Philippo! Hans flickor äro aldrig öfver de tjugo, och sällan öfver de aderton! Då stode vi icke nu inför slika malheurer! Vittoria har det då aldrig varit annat än problem med!

[*Gustafvius pekar stolt på sig sjelf och öppnar munden at säga något, men tiger på en altrerad blick från Käringen Bettan.*]

Käringen Bettan Phantasien må nu ej skena å stad! Ers Majestät hålle i minnet, dessa äro endast speculationer! Men man kan godt förstå, at fröken kronprincessans nerver hafva råkat i olag…

Silvestra Här gäller det at taga det säkra före det osäkra! Jag skal skicka designers til Haga Slott at inreda til morgongåfva åt brudparet. Det är måhända en smula sent at tänka på sådant nu, men det är enda lösningen! Jag tol icke sådane der barn, och vil på inga vilkor hafva dem i närheten! [*Indiquerar Gustafvius.*] Du följe med! Jag behöfver dig at skicka bud til ständerna, meddelande at vi åter taga Haga i besittning. Jag vet godt, at godset skänktes til Staten för många år sedan, men det kan nu icke hjelpas! Du får vackert se til at kräfva in det igen! [*Gustafvius står som paralyserad. Ilsket.*] Nu! nu! Raus! Haga skal tilbaka i famillens ego, kosta hvad det kosta vil!

[*Alla ut.*]

Scen 14.

Magdelona [*In.*] Någon ting står icke rätt til i detta hus! Tjenarne tissla och tassla, och jag tycker mig se fremlingar stryka rundt. En rörelse bakom ryggen, en skugga i ögonvrån — men intet at taga fasta på! Kanske har mor ändå rätt — en shopping tour på sta'n skulle göra mig godt! Jag kunde bedja Vittoria at fara med, om hon icke hade dallrat som en lipsill hela denna dag... — Vittoria!

[*Vittoria in, förtviflad, går af och an, kastar sig på canapén och döljer ansigtet i händerna.*]

Magdelona [*Omfamnar systern.*] Vittoria! Älskade, söta du! Hvad har då skett! Hvad kan jag göra?

Vittoria Gå et bud åt mig, til sjukhuset...

Magdelona Jag skulle skicka Tatyana, om hon icke all tid hölle sig undan, då man som mest hade bruk af henne!

Vittoria Fattades bara det. Ack! hvad skal jag taga mig til? Kör fram en skjuts åt mig!

Magdelona Kan jag icke, jag skal ned på Östermalm at shoppa smycken designade af kända menniskjor!

Vittoria Magdelona, sötaste vän! jag måste til sjukhuset.

Magdelona Der finnas blott läkare, och de förstå sig icke på sådant här. Skicka efter barnmorskan, det blifver det bästa! [*Vittoria stönar högt, och gråter med ansigtet begrafvet i händerna.*] Ja, jag säger som det är! Du är gravid, ma chère sœur, och det är alls intet man kan göra deråt! Din gemål förväntar sig barn, vår mor förväntar sig barnbarn och Riket förväntar sig en thron arfvinge! Och du, kära syster, är det konungsliga afvels stoet!

Vittoria Gör det icke värre, jag bedjer dig!

Magdelona Dit barn är Riksens angelägenhet, en nationel affair! Icke kan väl detta vara en surprise för dig? [*Paraderar framför spegeln.*] Man säger, jag har för långa kjolar, at det icke anstånde en dame i min ställning — O! snälla Vittoria! Sluta gråta! Hvad tager det då åt dig!

Vittoria [*Snyftar.*] Det är just det, at det är Rikets angelägenhet! O! hvarföre väntade jag då så länge med at gifta mig? We mig!

Magdelona Hvarför då! Derför at vi söpo och drucko i glada vänners lag! Har du då redan glömt våra muntra aftnar! [*Granskar sin figure i spegeln.*] Icke brådskar det för min del... [*Vittoria fortfar at snyfta.*] Å, men gnälltuta! Torka dina tårar! Om du icke hade annoncerat ut det för hela pressen, så kunde du ha spolat ned ungen, som jag tilrådde dig! Varnade jag dig kanske icke för at basunera ut dessa tidender? Men det var som at tala för döfva öron!

Vittoria Magdelona, du förstår icke! Du kan icke förstå!

Magdelona Nej, det gör jag icke. Jag förstår blott, at du blifvit tante i förtid, och begynt föra dig i fruvärdighet, hvilken alla säga kläda dig, men jag rakt icke kan fördraga. Hvar är den sorglösa och lösagtiga systern af fordom, den jag lekte och festade med, och gillrade fällor i försåt för tjenstefolket?

Vittoria [*Gräfver vid barmen. Får fram et bref.*] Här! läs!

Magdelona Hvad är det?

Vittoria Resultaten af profverna man tog af mit fostervatten!

Magdelona [*Läser, och ögonen vidgas.*] Å!

Vittoria [*Ny attaque af gråt.*] Hvad skal jag taga mig til?

Magdelona Å! Herre Gud! Vittoria! [*Klappar henne.*] Fatta mod! Vi måste til sjukhuset ögonaböj! [*Drager systern up från canapén.*] Hvar enda minute är dyrbar nu! Icke en secund at förlora! Hospitalet! Ney — Käring Cliniquen! Vi anlita chirurgen, der sköter om vår mors halfårs renoveringar; honom kan man lita på! Du måste skrapas med det samma! Nu gäller det lifvet, om du ej vil dragas med en äcklig liten mongoloid för all framtid!

Vittoria Men hvad skal folket säga? Och *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*?

Magdelona Åt fanders med Journalen! Här gäller det lifvet!

[*Begge ut.*]

TREDJE ACTEN

Scen 1.

[*Silvestra, Riks Chancellorn och Medborgaren in.*]

Silvestra Så, medan min gemål är sysselsatt med sina byggklossar, skal jag läsa lusen af Er begge! Nå! huru länge har man känt til detta?

Riks Chancellorn Men Ers Majestät, at ålderstigna mödrar kunna föda vanskapta barn är en sanning hvarje menniskja förmodas känna til…

Silvestra Icke jag! Hvarföre skulle just min dotter vara dömd föda fram en idiot!

Medborgaren Kan tro det går i familjen!

Silvestra Ni kan spara era giftpilar til annat tilfälle! [*Pause. Silvestra vankar otåligt af och an i gemaket.*] Ack, ack, ack…

Riks Chancellorn Det är intet at göra åt saken, Ers Majestät.

Silvestra Nej! det kan jag godt förstå.

Riks Chancellorn Om bara fröken kronprincessan icke valt at gå ut med sit tilstånd offentligt…

Silvestra Felet är icke hennes! *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe* kunde publicera afslöyande bildbevis kort efter.

Riks Chancellorn Hon kunde hafva blånekat!

Silvestra Det kunde hon! Tils man säkert visste, hvad slags barn det var fråga om… Men det är lätt at vara efterklok! [*Til Medborgaren.*] Medborgare! Nationen är informerad om fostrets sorgliga tilstånd! Huru fick man veta?

Medborgaren Histoire compliquée, fru Bernadotte! Af allt at dömma, stod en person med tilgång til läkares journal anteckningar i hemlig förbindelse med någon, hvars faster förde ryktet vidare til en grannkäring, hvilken ej dröyde at communicera den scandaleusa nyheten til *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe* —

Silvestra Denna verdammte Journal! Hvarifrån kom detta rykte? Hvem serverar dem allt sqvaller? Jag kräfver at få veta! Tilsätt en utredning! Skicka Polizei på dem!

Medborgaren Nu veta de, massorna!

Riks Chancellorn Hvad säger folket?

Medborgaren De säga, det är icke herr prince gemålens barn, utan herr konungens egit!

Silvestra Just hvad man kunde vänta!

Riks Chancellorn Hvad anser riksdagen i denna fråga?

Medborgaren Riksdagen är icke tilfrågad! Dock säger mig något, at den skulle råda til abort...

Silvestra Men folket tycker annorlunda!

Riks Chancellorn Det veta vi icke, och jag är säker på, at jag icke heller vil veta...

Medborgaren Jo, jo! Affairen må handteras med den största délicatesse! Cammaren och ständerna vilja abort, thy vi kunna ju icke hafva en lallande fåne på Sweas thron! Icke efter den nuvarande hjelten!

Silvestra För böfvelen! Hvadan icke abort? Problemet löst en gång för alla, och apanaget kan gå til vettigare ting än at försörja — !

Medborgaren Jo jo, lilla frun, det skulle allt låta vackert det!

Silvestra Schön eller icke schön, ungen skal bort!

Riks Chancellorn Den möjligheten är des värre utesluten! Icke på några vilkor kan en abort komma i fråga! [*Producerar et document.*] Jag har låtit skicka efter en lista öfver fröken kronprincessans hjerteknipande engagementer. Det äro föreningar eller verksamheter, hvilka nådigast erhållit tilstånd at i brochurer och på afficher skryta med fröken kronprincessans "beskydd", emedan deras syften hafva ansetts compatibla med den image hon valt at ikläda sig.

Silvestra Menar hon den der wedervärdiga smörjan til chocolat vi utfodra hundarne med?

Riks Chancellorn Nej! Ers Majestät har i tankorna de Konungsliga Hof Leveranteurerna, hvilka betala oss i reda pengar. Detta faller under themat "välgörenhet", och brukar för syns skuld vara gratis. Jag skal icke tröta Er med någon fullständig redovisning af detta ideologiska smörgåsbord, utan nöya mig med et franct constaterande, at mellan sammanslutningarna "Gubbröra åt folket" och "Gärdsmygens vänner" finna vi "Gud älskar alla sina barn", hvars uttalade syfte är, at rädda hjernskadade eller misstänkt utvecklings störda foster från artificiellt framkallad abort, och försvara alla barns rätt til lif.

Medborgaren Det var mig en full i fan!

Silvestra Hvad är det för jubelidiot, der godkänt kronprincessans engagement i en sammanslutning med slikt perverst syfte? Jag tror väl icke det vore hon sjelf!

Riks Chancellorn Det är er make, herr konungen.

Silvestra Den fånen!

Gustafvius [*In från Salonen.*] Go afton! Ja har den stora äran anmäla fröken Kammarjungfrun Tatyana! Ja menar: ursäkta, mitt namn ä kungen! Dä vill säga —

Silvestra Hvad är detta för spectacle!

Gustafvius Här kommer hanses majestät kungen mä ett högst brådskande å viktigt brev till prinsessan Vittoria!

Silvestra Sedan när går du tjenstefolkets ärenden? Eländige hofnarr! Lät du Tatyana leverera dépêcherna, och egna dig åt sådant som höfves en konung!

Gustafvius Ja, män du hade ju liasom sagt opp fruntimret, å eftersom ja endå bara satt mä legobitarna...

Silvestra Verdammte Tamburmajor! har du ingen värdighet i kroppen och känsla för hvad som passar sig! Hvad är detta för et meddelande?

Gustafvius Dä står inget utanpå, men man sa att dä va ett brev från Käringkliniken!

Silvestra Säkerligen rörande det ofödda barnet, hvars helsa ju mycket lifligt interesserar oss alla... [*Tvekar.*]

Riks Chancellorn Couvertet är visserligen ej förseglad med sigill, Ers Mayestät, men dock räknades et öppnande af det samma så som brott mot brefhemlighet och således straffbelagd handling...

Silvestra Det rör mig icke i ryggen, då jag lyder under åtals immuniteten... Men catastrophe vore, om *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe* finge reda på hvad simpel frestelse Sweas drottning fallit för! Särskildt då vi sedan en längre tid hemsökas af dalande opinions ziffror! Folkets röst skal man ej förringa!

Riks Chancellorn Nej, Ers Majestät!

[*Philippo in från Galleriet.*]

Silvestra Ah! Philippo! Hier bitte, mein Junge! Se här et couvert innehållande Vittorias läkar journal. Laga at hon fånge det! [*Til Riks Chancellorn och Medborgaren.*] Under tiden hafva vi en del andra ärenden at dryfta! [*Manar ut Riks Chancellorn och Medborgaren i Salonen. Gustafvius följer suite.*]

Philippo [*Ensam med couvertet i hand.*] Vittorias journal! Hvad skal jag taga mig til? Mille sabords! — Frestelsen varder mig öfvermägtig — detta tilfälle må ej förslösas! [*Placerar couvertet i chiffonieren. Telephonerar.*] Hallå? Prince Philippo här! Fällan är gillrad. Betet utplaceradt. Adieu! [*Ut i Galleriet.*]

Scen 2.

Tatyana [*In från Salonen.*] At man skal behöfva springa omkring på detta slott som en annan bof, af rädsla för at stöta i hop med familjen! Men min bok skal jag hafva mig retournerad! Lät se! jag kan tänka mig fru draken placerade den i chiffoniern. [*Får up sin bok utan at remarquera, at couvertet ligger instucket deri.*] Hvad nu! Jag hör ljud! Bäst at taga til flykten! [*Hastig retraite ut i Galleriet.*]

Scen 3.

[*Masquerad skepnad in från Salonen, draperad helt i svart. Söker utan at hesitera genom chiffonieren.*]

Gustafvius [*In från Salonen.*] Å här ska man behöva smyga omkring som en annan bov på sitt eget slott av rädsla för å stöta ehop mä alla ragator! [*Den Masquerade Skepnaden slår til hastig retraite ut i Galleriet.*] Va! Hallå

där! [*Ensam i Cabinettet.*] Va nu då? Va va dä där för nånting? [*Letar fram en flaska whisky ur chiffonieren.*] Va dä kanske ett spöke? En sån dära vållnad? Ja, dä ä inte klokt som dä går till på dä här slottet! Man blir ju rent törstig! [*Hör buller från Salonen och håterar at åter cachera bouteillen.*]

Scen 4.

Silvestra [*In från Salonen.*] Står nu latdrögen här inne och drönar! Marche! å stad! Skal man behöfva vara utrustad med ögon i nacken! Har du rent förgätit, det vi skulle fara at inspectera Haga, hvilket nu lär vara inredt med såväl smak som style på skattebetalarnes bekostnad, och färdigt för de lyckliga tu at flytta in!

Gustafvius Å snart ä dä tre!

Silvestra Påminn mig icke, fåntratt!

[*Begge ut i Galleriet.*]

Scen 5.

[*Magdelona och Vittoria in.*]

Vittoria Så var det då gjordt! Jag har sändt bref til Danielo, och jag tror nog han skal förstå. Men hvad skal vår moder säga?

Magdelona Känner jag henne rätt, kommer hon at glädas med oss!

Vittoria Och folket?

Magdelona [*Muntert.*] Det var et missfall! Missfall i arbetet! Sådant sker, syster, i synnerhet vid dina år! Det är blott at gifva sig in i leken på nytt, och söka gjuta en ny liten tennsoldat!

Vittoria Jag — jag tror icke jag vil hafva fler barn.

Magdelona Så! Det tror hon — fröken bidrottningen! Med hela rikets fortbestånd hvilande på axlarne sine! Men då skulle vår ätt utslockna, och det vore at svika folket och nationen! Hvem skal då följa dig på thronen?

Vittoria Jag lemnar dig gerna den äran, Magdelona.

Magdelona Mig! Det gör du så lagom heller! Nu är det du som kastar dig i säng med Danielo, det första du gör då han återkommer från utlandet, annars slänger jag riksäpplet i hufvudet på dig!

Scen 6.

[*Tatyana in.*]

Magdelona Tatyana!

Tatyana God dag, Ers Konungsliga Höghet, hertiginnan af Ladugårds Gärdet! — [*Niger för Vittoria.*] Ers Konungsliga Höghet, hertiginnan af Kebnekajse!

Magdelona Hvad gör hon här? Hade hon kanske icke blifvit entledigad?

Tatyana [*Vandrar långsamt genom rummet, och slår sig omsorgsfullt ned i canapén.*] Jo, tack! entledigad, afskedad, dépolletterad — det är i allt med sanningen öfverensstämmande! På stående fot, sedan er mor fant ut, at jag är, som man säger, *boklärd*. Blef jag så burdust afspisad, at man icke gaf mig tid samla hop mina egodelar. Derför återkom jag i syfte at hemta en liten skrift, jag trodde mig hafva glömt i chiffoniern...

Magdelona Tag hvad hon skal, och försvinn!

Tatyana [*Gör sig ingen brådska.*] Tack, jag har redan tagit hvad mig tilkommer. Men af någon singulier slump, et tilfälligheternas spel, fant jag efteråt, at jag äfven råkat få med mig följande. [*Producerar et document.*]

Magdelona Kom til saken, snärta!

Tatyana Nå, jag skal fatta mig kort. Tout brièvement: det handlar alltså om utdrag ur en patient journal från en viss clinique i stadens finare delar, hvilket förstås i sig är måttligt uphetsande. Men på denna clinique arbetar en stackars sköterska för svältlön, hvars enda nöye består i at communicera sqvaller til en väninna i intim förbindelse med sin faster, hvilken i sin tour gerna för pladdret vidare til sin grannkäring. Den vägen har det lyckats mig finna ut de närmare omständigheterna, hvilka äro som följer. Et fruentimmer i tidiga medelåldern med långt gången graviditet anländer til cliniquen i fråga accompagnerad af sit scorpion gissel til syster, brusquement kräfvande en abort utförd på stående fot. Som extraordinaira omständigheter synbarligen föreligga, släpper man allt man har för händer, ställer in operationer med någon timmes varsel, blott för at kunna tilmötesgå systrarnas önskemål. Saken är omgärdad af mycket hysch-hysch, man vil gerna lägga locket på; derför tar man sig äfven friheten at skicka hem öfriga patienter. Den officiella förevändningen är, at opererande läkare hastigt insjuknat. [*Magdelona*

sammanbiten och rodnande. Vittoria blek och medtagen.] Utan at rodna hörde man dem framföra denna lögn!

VITTORIA [*Ser envetet ned i knäet.*] Hvar — skedde denna incident?

TATYANA På Käring Cliniquen!

MAGDELONA [*Til Vittoria.*] Hvad vil hon egenteligen?

TATYANA Som jag är van at tänka, bör man ej förvåna sig öfver, at jag lade hop två och två. I min ego fanns ju nu, genom någon sorts artificiel slump, patient journalen i fråga... [*Magdelona blänger til svars. Vittoria ser icke up.*]

VITTORIA [*Lågt.*] Hvad gjorde journalen — i chiffoniern?

MAGDELONA Än se'n då? Brådskande abort! Det kanske är en smula remarquable, men vi kunna väl icke rå för, hvilka prioriteringar herrar medici anställa! Vi äro icke at klandra!

TATYANA [*Harklar sig.*] Jag läser innantil. Af Anamnes framgår, med all önskvärd tydlighet, at anledningen til aborten var en, måhända befogad, farhåga at barnet skulle födas med viss — *chromosom berikning*...

MAGDELONA [*Nalkas Tatyana.*] Nej, vet ni hvad! Jag har då aldrig hört på maken! Får jag läsa! [*Griper documentet och rifver det raskt i bitar.*] Ha!

TATYANA [*Iskallt.*] Ers Höghet må gerna behålla photostate copian!

MAGDELONA [*Ser dum ut.*] Hö?

TATYANA Dum vore jag väl, om jag gåfve Er det ursprungliga manuscriptet! [*Magdelona glor enfaldigt.*] Det är allt för väl bekant i detta land, huru oagtsam J plägen vara med det skrifna ordet. Accidenter inträffa så lätt, icke sant!

MAGDELONA [*Trögt.*] Hvar befinner sig då originalet?

TATYANA I säkert förvar, och der stadnar det!

MAGDELONA [*Til Vittoria.*] Hvad vil det här fruentimret egentligen! [*Til Tatyana.*] Hvad vil ni egentligen? Svara!

TATYANA Jag lemnar Er at tänka öfver Er situation en smula. [*Ut i Galleriet.*]

SCEN 7.

MAGDELONA Usla hund! [*Til Vittoria.*] Detta skal hon få för! Hon skal min sann icke slippa undan!

Vittoria Det var fel af oss! Det var fel af mig!

Magdelona Vi hafva råd med verldens bästa advocater och lagvrängare! Vi kunna processa i åratal! Släpper hon från sig det documentet til pressen, skal hon bittert komma at ångra det!

Vittoria Nej, Magdelona! det var vårt fel! Jag skulle icke hafva gjort det! Gud gaf mig barnet som en pröfning, et kors at bära för mit syndiga lefverne!

Magdelona Du talar som en religieuse tok!

Vittoria Tror du icke på en gud, Magdelona? En gud — eller flera afgudar?

Magdelona Det vet jag just icke om jag gör!

Vittoria Jag tror på en Gud, der styr mina öden. Jag känner hans ande i mit bröst. Jag hör hans röst inom mig. Och jag anar hans finger i detta! Jag fick et privilegium, och med hvilken ödmjukhet mottog jag detta? Ney, jag har haft det allt för lätt, lefvat allt för sorglöst...

Magdelona Det har icke jag! Allt jag har, det har jag kämpat hårdt för, och arbetat hop med mina egna händer!

Vittoria Ack, syster! säg at du skämtar! Korsa dig! Fall på knä! Bed den gode Guden om förlåtelse, så skal intet ondt wederfaras dig!

Magdelona Jag knäböyer icke! Hvad har det tagit åt dig!

Vittoria Så skal då wedergällningen komma! Men jag skal bedja för dig, fast du ej vil det. [*Faller på knä at bedja med slutna ögon. Magdelona vankar otåligt af och an.*]

Scen 8.

[*Philippo in från Galleriet.*]

Magdelona Philippo! Det har händt något rysligt!

Philippo Jag vet! Tatyana mötte mig i Galleriet, och hon förtalde mig allt.

Magdelona Allt!

Philippo Allt — utom detaillerna!

Magdelona Sade hon hvad hon tänkte göra?

Philippo Ja — och nej! Hon sade, hon hade et document af yttersta vigt at affatta!

Magdelona Et document! Et bref!

Philippo Hon lofvade at återvända!

Magdelona Et bref! Til hvem? [*Bligar irriteradt på Vittoria, hvilken fortfarande är i knäböyande ställning.*] Up med dig, Vittoria! Hör up med at fåna dig! [*Hugger tag i henne och ruskar om.*] Vakna! Hör du! Tatyana skal skrifva et bref, säger hon!

Vittoria [*Sansadt.*] Jag hör.

Magdelona Hvad hör du?

Vittoria Jag hör bilan hvässas.

Magdelona Tala icke så!

Philippo Du vet nog, man icke afrättar folk längre! Den tiden är förbi sedan länge.

Magdelona Til hvem skulle hon skrifva detta bref?

Philippo Det sade hon icke.

Magdelona Nej, men jag kan gissa! Til vår mor drottningen? Ney, säkert inbildar sig det tarfliga fruentimret, det vår mor redan vet. Til Käringen Bettan? Icke! Det är bekant öfver hela riket, huru djupt insyltad hon all tid varit i våra famille angelägenheter. Hon kan icke öppna munden utan at sota ned sig sjelf! Ney, til sqvaller pressen förstås! O! eländes elände! *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*! Man kan blott tänka sig, huru de skulle gotta sig i detta!

Vittoria [*Med sänkt hufvud.*] Lät dem komma. Jag skal gifva dem sanningen, och icke spara på detaillerna.

Magdelona Tig, syster!

Philippo Men hvarför gå omvägen via sqvaller pressen? Hvi icke direct informera Riksens ständer, och låta dem fatta beslut om hvad skal göras? Sqvaller pressen lyckas det väl ändock all tid, at gräfva fram sanningen?

Magdelona [*Hvasst.*] Jag skal tipsa Tatyana om det förfarandet, nästa gång hon visar sit fula tryne. [*Far up, plötsligt skrämd.*] O, någon kommer! [*Alla tystna.*] Det är far, det hör jag på stegen! Sägen inget til honom! Intet ord, intet ljud om hvad vi veta! Far är icke i stånd at handtera en sådan crise!

Och för öfrigt kommer han icke at begripa vidden af catastrophen; han är ju halft idiot!

Philippo Lät mig få tala med honom!

Gustafvius [*In från Salonen med pompeuse och högtidlig mine.*] Giv akt o skyldra gevär för hanses majonnäs kungen! Hup hep! [*Finner syskonen stå som fastfrusne.*] Va! va ä dä nu som ä å färde?

Philippo Å, vi bara hade vägarna förbi —

Vittoria Det var så förfärligt varmt ute —

Magdelona Liksom af en ren tilfällighet —

Gustafvius [*Lyssnar ej.*] Ja har skjutit älgar ida! Dä ä minsann en sport för åss matschomän! [*Låtsas lägga geväret mot axeln, sigta och skjuta.*] Bam-bam! Gotcha! Åssa bara ligger han där med hornen i vädret o ser dum ut, hä hä! Åssa tog Ploppe och Mödde och fotade mig mä besten. Såm en jakttrofé liksom. Dä ä minsann nåt å skryta me! [*Philippo vinkar discret åt systrarna at aflägsna sig. De efterkomma upmaningen och försvinna tyst ut i Galleriet.*] Önskar at den där blaskan er mamma läser, "Journal för svenska damer", eller vad den heter, kunde publicera såna foton å inte bara såna där jädra mingelbilder!

Scen 9.

Philippo Far! vi hafva något at tala om.

Gustafvius Jahaja!

Philippo Far! det är mycket vigtigt! Det rör sig om din farfader, Gustaf V.

Gustafvius Ja, va ä dä mä han?

Philippo Det sägs han älskade med män?

Gustafvius Å fy fan!

Philippo Far! det sägs han var homosexuel!

Gustafvius Kan ja då rakt inte tro! Såna där ä både sterila och könlösa har ja hört! Hur skulle då ja ha blitt till!

Philippo Har du då aldrig hört, at din farfader älskade män?

Gustafvius Dä vet ja inte! Dä va så mycke konstigheter förr i världen. Han hade visst peruk åssa, men dä hade alla på den tiden. Å loppor å löss

hade di. En av dom gjorde ett stort nummer av att han torka sig i ändan när han va å bajsade, men dä förstår ja då rakt inte — ä dä inte bara när man ä lös i magen?

Philippo Jag begynner så sagteliga begripa, hvarför mor har så svårt at tolerera dig!

Gustafvius Å men hon ä bara svartsjuk för att ja får yngre brudar än hon! Å stora pattar har dom åsse!

Philippo Mor arbetar tappert på den fronten, men det tycks då icke hjelpa...

Gustafvius Nä, dä gör dä inte! Hä hä, ja kan ente begripa hur dom kan finna mig attraktiv. Åsså ä ja tjok oxå! Hä hä!

Philippo Ja! [*Pause.*] Kan du då intet minnas om en scandale i familjen?

Gustafvius Hå hå! Här har varit så många, lella rustibussen...

Philippo Som man sökte tysta ned?

Gustafvius Dä gör vi jämt! Hå hå ja!

Philippo Det sägs, man fick farfars fars manlige älskare förklarad från sina sinnen, och inlåst på hospital...

Gustafvius Ja, dä va länge sen! Dä ä dä ingen som minns nåt av nu, inte ens den dära fruntimmersblaskan!

Philippo Far! håll up med dit pladder och lyssna på mig! Huru fick hofvet denne man förklarad sinnes rubbad? Huru gjorde man för at tysta ned denna historia?

Gustafvius Ja, dä vet ja inte.

Philippo Vet icke!

Gustafvius Ja, nä, dä va andra tider då! Man kunde teminstone sjuta folk på gatan om man misstänkte nåt fuffens. Dä kan man inte ida!

Philippo Men — at tysta alla dessa onda tungor — ?

Gustafvius En sån ä ja gift mä!

Philippo Far!

[*Pause.*]

Gustafvius Nä, ja begriper inte. Va ska sånt där gammalt tjäna te nu? Nu ska ja på krogen mä Tosse å Gumpen! Ska du mä, illbatting?

Philippo Tack!

Gustafvius Vi ska dricka öl å ragga brudar, va dä tänkt!

Philippo Far! betänk dig noga! Hvad skulle då ske, om journalisterna finge nys om detta! Vi hafva icke råd —

Gustafvius Då ska dom få en muta! För dä har ja råd mä! Förresten ä dä inte ja som betalar! [*Ut i Galleriet.*]

Scen 10.

[*Vittoria och Magdelona in igen.*]

Magdelona Fant du ut något af betydelse?

Philippo [*Rister på hufvudet.*] Des värre. Jag skal —

Käringen Bettan [*In, föragtfull.*] Ursägta mig, mit herrskap! Et simpelt fruentimmer står nedanför på Slottsbacken och insisterar på at få tala med herr princen. [*Fnyser.*] Hon påstår sig heta Bambi.

Philippo Måtte Djefvulen taga dessa fruentimmer!

Käringen Bettan Det är blott at speculera i, hvad *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe* skulle hafva at anmärka —

Philippo För böfvelen! jag vet! Jag har vid hot om indraget apanage förbudit henne at upsöka mig här!

[*Philippo och Käringen Bettan ut i Galleriet.*]

Magdelona Hvar är din karl, Vittoria?

Vittoria Han är utom lands.

Magdelona Utom lands? Under denna crise vi nu genomlefva?

Vittoria Han är vid seminarium! Han har skrifvit in sig vid en intensiv cours i London för at lära sig vinka med den rätta folkliga attituden och anlägga et behagfullt enfaldigt leende, då han converserar med folk, hvilka icke interessera honom det ringaste.

Magdelona Bah! skal det då vara så svårt? Den konsten lärde jag mig i min spädaste barndom!

Vittoria Han har icke öfvats i den konsten som vi! Döm honom icke!

Magdelona Jag dömmer honom icke! Men jag constaterar också, at han icke är vid din sida!

Vittoria Det kan då också göra det samma. Jag ångrar redan mit beslut at ägta honom! Och usla gener visade han sig besitta! [*Blifver botfärdig i samma ögonblick hon uttalar orden, och kastar sig ned på marken.*] Förlåt mig! o Herre! Tilgif mig! Jag menade det icke! Min make är oskyldig, och kan icke lastas för den blodskuld, der vidlåder oss!

Magdelona Blodskuld! Du talar som du har förstånd til!

Vittoria Ser du det icke, Magdelona? O, älskade syster! Ser du icke, at vi lefvat i synd och förtappelse, et ok för et helt folk, det en gång så stolta swenska folket, hvaraf ena hälften är förhexad af allt hvad vi företaga oss, men den andra hälften icke fråga mer efter oss, än om vi vore det uslaste pack på gatan, sölade i smuts och byltade i trasor —

Magdelona Du yrar, Vittoria! Din hjerna är öfverhettad! Du talar som i feber! Lät mig känna på dig! Din panna känns besynnerligt varm! Syster! se på mig! Vittoria! O, du går ej at contacta! Du är onåbar! Philippo! Den eländige fjanten! Hvart skulle han taga vägen just nu? Vittoria! [*Vittoria i vanvett som en tokig.*] Jag kan icke taga med dig, men ej heller vågar jag lemna dig här! [*Ser sig vildt omkring. Hennes blick faller på dörren til skamvrån i fonden.*] Den gamla skamvrån! [*Söker i chiffonieren.*] Här är nyckeln! [*Går at läsa up dörren. Denna glider up med et förfärligt gnisslande, och afslöyar en liten skrubb, i hvilken Liliana finnes sitta upflugen.*]

Liliana [*Jollrar.*] Va va va va! Varför ska hon öppna dörrn, ha ja inte sagt att den ska vara stängd…

Magdelona Å, hujedamej! Faster Liliana!

Liliana Va e de för oväsen va? Dörren ska va stängd här i huset! Ja vill inte ha några främmande, å bli till spektakel i land och stad! Låt dörren va stängd bara! Uj uj uj uj!

Magdelona Uj uj uj uj!

Vittoria [*Qvicknar til.*] Men det är ju faster Liliana!

Käringen Bettan [*In.*] Men det var ju också sjelfve djefvelen! Har jag kanske icke gifvit klart besked om, at den dörren skal vara stängd! Va, va, va, va?

Liliana [*Härmar som et barn.*] Vavavava!

Magdelona Oj, oj, oj!

Käringen Bettan "Oj, oj, oj", ja!

Liliana [*Dreglar.*] Ojojojja!

Käringen Bettan [*Til Liliana.*] Ta, ta, ta, ta! Lilla lollan Lillan skal vara snäll nu, så får hon något godt! — Vackra gojan!

Vittoria Jag trodde hon hade dragit sig undan från offentlighetens ljus!

Käringen Bettan [*Reglar hastigt dörren.*] Det kan hon väl godt se, at hon har! Der har hon suttit inne i fem långa år, fjerran från ljuset af både sol och måne! Flugen är tiden, då hon saglade i punchen och dreglade i bolen! Nu lefver hon tilbakadraget i förnäm afskildhet!

Magdelona För at icke blifva til spectacle!

Käringen Bettan Amen! [*Granskar misstänksamt flickorna. Plockar up sönderrifna flingor från golfvet. Magdelona rangerar rodnande sina kläder. Vittoria absente och likgiltig.*] Hvad pågår här? Hvad hade fröknarna at skaffa i skamvrån?

Magdelona Det — det vet jag icke!

Käringen Bettan Jag skal gå at tala vid er mor!

Magdelona Ney! Stadna hos Vittoria, jag ber dig! Hon verkar — eller snarare mår — en smula underligt.

Käringen Bettan Hvad falls? Och hon sjelf då?

Magdelona Jag skal vara hos modisten om en qvart!

Vittoria [*Tänker sig först protestera, men hejdar sig på en blick från systern. Undergifvet.*] Kära Bettan, jag mår en smula underligt. Hemskt underligt mår jag.

Käringen Bettan Jag skal skicka efter läkare! Det är alla hormonerna i hennes kropp! [*Til Magdelona.*] Åk hon! Jag ser efter Vittoria tils medicus anländer. [*Magdelona aflägsnar sig.*]

Scen ii.

Käringen Bettan Sitt ned! [*Vittoria lyder.*] Hvar har hon sin man då?

Vittoria [*Matt.*] Han är vid seminarium i London, för at lära sig vinka.

Käringen Bettan Jo tack! Hade jag varit i frökens kläder, skulle jag nog oroa mig mer för honom än för barnet hon skal til at föda! Det vet man ju huru det går til vid seminarium — när hennes far par exemple — [*Hejdar*

sig då Vittoria bleknar vid omnämnandet af barnet.] Å förlåt, lilla fröken, icke var det meningen at skrämma henne! Danielo kan nog stå up för sig sjelf och reda sig mot all omoralen der nere! Han är ju både gift och förlofvad, icke sant! Nej, det har jag då all tid sagt: Danielo är en prägtig karl, han! Skulle alls icke förvåna mig om han lärde sig vinknings konsten på halfva tiden, och vore åter redan innan veckan vore til enda! Ligg ned!

Vittoria Jag är trött, Gamla Bettan. Lät mig hvila i min egin säng!

Käringen Bettan Trött! Det kan jag godt tro! Det är väl barnet, der har satt i gång at spöka! Ja, jag säger då det! Det kan fresta på, det skola gudarne veta! Stöd sig på min arm, fröken, så hjelper jag henne up till hennes egna gemak! [*Begge ut.*]

Scen 12.

[*Pause, innan dörren försigtigt öppnas, och Gustafvius koxar in. Sedan han förvissat sig om at Cabinettet är tomt, smyger han in och öppnar et lönfack i bokhyllan, hvarifrån han plockar fram en försvarlig flaska cognac, samt glas. Ställer dessa på bordet, och slår sig ned i en fauteuil. Serverar sig af drycken och inmundigar njutningsfullt, men icke särdeles belefvat. Hör plötsligt steg nalkas från Salonen och flyger up i panique, men alldenstund bokhyllan befinner sig vid dörren mot Salonen, tager han sin tilflykt til skamvrån, hvars dörr han öppnar. Liliana flyger ut, galande och kacklande som en hel svärm af höns, hvarpå Gustafvius tappar flaskan, hvilken far i golfvet och krossas. I samma ögonblick öppnas dörren til Salonen och Philippo gör entré. Hejdar sig häpen inför spectaclet.*]

Gustafvius [*Jagar efter Liliana, hvilken dock envist flaxar undan. Andfådd.*] Få— fånga henne!

Philippo [*Full af förundran.*] Hvad gör all spriten här? Och hvad är det för något?

Gustafvius Känner du inte igen din egen faster! Ta fast henne! Ta fast skrället! [*Liliana flaxar ut i Galleriet.*] Ä, låt käringa löpa! Hon kommer väl tebaks va dä lider! Hon kan behöva lite luft under vingarna, så hon ente möglar ihop alldeles! Ska du ha däj en liten jäkel?

Philippo Eh? Förlåt? Hvarifrån kom denna cognac? [*Indiquerar den krossade flaskan.*]

Gustafvius Ja, bry däj inte om dä, dä finns mer där dä kom ifrån! Guskelov

att dä va du som kom, å inte din mor eller käringen Bettan! [*Hemtar en ny flaska ur lönfacket. Serverar sonen och sedan sig sjelf.*] Skål på dej, din lille rackabajsare!

[*De dricka under tystnad en stund.*]

Philippo Skulle du icke på krogen, far?

Gustafvius Ja, så va dä tänkt! Men Gamla Bettan kom å röt åt mäj å ja vågade inte annat än lyda! Satmaran!

[*De dricka å nyo under tystnad.*]

Philippo Min flicka uppenbarade sig utanför och som jag fant tilfället sällsynt illa valt, såg mig mig tvungen sända bort henne!

Gustafvius Ja, dä ä bra å redit av däj! Ger man dom handen, så tar dom hela armen. Se bara va mor din gjorde mä mäj! Mina närver ä helt förstörda! Ja skulle be om skilsmässa om dä inte va mot konstitutionen! Å ja blir alldeles törstig bara ja tänker på dä! [*Tömmer et glas til.*]

[*Käringen Bettan uppenbarar sig utan förvarning från Salonen. Gustafvius tappar bouteillen i golfvet i förskräckelsen.*]

Käringen Bettan Hvad skal detta betyda!

Gustafvius Å, men vi kan sopa upp eländet! Ja ska bara tömma — eller ja menar — [*Sveper drycken.*]

Philippo Det är icke så farligt, som det ser ut!

Käringen Bettan [*Oberörd.*] Jag står alltså nere i Bibliothequet, efter dagens alla wedermödor tagande mig en nypa frisk luft i de franska fenstren. Och hvad får jag skåda! En besynnerlig varelse galopperande i sporr-sträck längs Mälarens Quai! [*Gustafvius och Philippo se skuldmedvetne ut.*] Kunde just tro det vore ni, som släppte ut det gamla skrället! Nå! svara! [*De tiga.*] Det hänger liksom en odeur af cognac i luften…? [*Observerar den krossade flaskan.*] Jaha, ja! Hvar kom den spriten ifrån? [*Marcherar öfver golfvet, inspecterande oredan och den öppna dörren til skamvrån.*] Har jag kanske icke gifvit order om, at den dörren skal vara stängd! Har jag kanske icke til och med läst den! Se nu, hvad herrarne ställt til! [*Tager glasen ifrån dem.*] Men stå då icke bara der, era furstliga fåntrattar! [*Manar dem ut i Galleriet.*] Se til at jaga rätt på henne, innan hon ställer til med något!

Scen 13.

[*Käringen Bettan ensam. Magdelona koxar försigtigt in från Salonen. Försöker slå til retraite, men är redan uptäckt.*]

Käringen Bettan Hon der! stadna! Kom hit! [*Magdelona in.*] Sitt ned! [*Magdelona slår sig lydigt ned i fauteuilen.*] All ting godt och väl? [*Magdelona nickar försigtigt.*] På krigsfronten intet nytt? [*Magdelona runkar nätt på hufvudet.*] Intet jag borde vara informerad om? [*Magdelona rister å nyo på hufvudet.*] Nej? Jag skickade alltså efter en läkare efter Vittorias collaps, och efter Hospitalet hade fullt för närvarande, blef jag hänvisad til Käring Cliniquen — [*Magdelonas ögon vidgas af fasa.*] Just det, ja! Jag ser på henne, at hon vet hvad jag talar om! Hon är alltså insatt i den här soppan, och det skulle alls ej förvåna mig om hon också hade iscensatt den! Jag trodde icke mina öron! Höll på at dåna af fasa! "Spontan" abort för Vittorias ofullgångna foster! Öfverhängande risque för förstånds handicap! Hur länge har hon känt til detta? Svara!

Magdelona Sedan i går!

Käringen Bettan Och hon tänkte icke på at informera oss andra! [*Magdelona tiger.*] Nej, det tänkte hon icke! Hon tänkte icke alls, med andra ord, precis som brukligt! Men nu har hon ju ej nått sin höga position genom at kunna tänka, det är då et som är säkert! Lät oss nu ponera det osannolika! Ponera at, exempelvis, en underbetald sköterska aflade rapport för sin grannkäring, hvars väninna communicerade den scandaleusa nyheten vidare til sin faster, der säkerliga ej ville töfva at basunera ut för hela riket: *abort* i den kungliga familjen, framkallad på artificiel väg...

Magdelona Vi funno för godt skrapa bort eländet medan tid ännu var, och ingen var informerad om des sorgliga tilstånd!

Käringen Bettan Så! det funno ni? Nå, ni begge gäss kunna tacka gudarna, at det var *jag*, der fick veta hemligheten först, och icke *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*! Är hon så i total afsaknad af imagination? Kan hon icke föreställa sig, huru de skulle komma at frossa i denna sensationella historia!

Magdelona Det förstår jag icke! Jag tycker icke det är rättvist! Alla andra qvinnor hafva rätten til sin egin kropp!

Käringen Bettan Hon har icke mera förstånd än en lus! Vil hon vara

som andra qvinnor, står det henne fritt at afsäga sig arfsrätten och famille namnet!

[*Gustafvius in.*]

Käringen Bettan Jaså, der är han! Hvar är kärringskrället?

Gustafvius [*Stammar.*] Ja — ja tror hon har flytt fältet...

Käringen Bettan Har hon flytt? Ja, kunde jag icke tro det! Och cognac luktar det! Hvad göra alla dessa krossade spritflaskor här? Hvarifrån komma de? [*Gustafvius rycker på axlarna.*] Städa undan skärfvorna i rödaste rappet, innan drottningen får se det! [*Pekar på Magdelona.*] Hon ja! hemta sopborste och skyffel och sätt i gång!

Magdelona Det gör jag icke! Jag sopar icke golfvet!

Käringen Bettan O, hon skal visst sopa golfvet, annars skal det blifva mig et sant nöye at sopa golfvet med *henne*! Sätt i gång bara! [*Magdelona lyder, försvinner ut i Salonen at hemta qvast och skyffel. Til Gustafvius.*] Och hvad står han och glor efter? Har kärringskrället flytt genom slottsportarna får han väl jaga efter henne! Commendera ut lifgardet på staden at leta; de hafva varit sysslolösa sedan Gustaf III:s masquerade-bal! Slöfockarne kunna behöfva motion och göra sig förtjente af sina skattepengar! [*Gustafvius ut i Galleriet, tätt följd af Käringen Bettan.*]

Scen 14.

[*Magdelona in med qvast och skyffel. Knäböyer på golfvet framför canapén at sopa skärfvor från golfvet.*]

Philippo [*In utan at notera systern. Qvickt fram til secretairen, der han griper telephonen.*] Hallå? Prince Philippo här! Hvad i sjelfva Djefvulens namn är det, som pågår på detta slott? Ja, ho skulle veta, om icke J? Et högst betänkligit rykte har läckt ut, gällande kronprincessan Vittorias ofödda barn. Ja, det är just det jag icke vet! Visserligen har jag lemnat Er läkar journalen at förfara med efter egit godtfinnande, men — Hvad falls? Det kan jag rakt icke förstå! På det vanliga stället! Et ögonblick! [*Söker i chiffoniern.*] Nej, den är borta! Putz weg! Någon har försnillat den! [*Ringer af.*] Eländes elände! Journalen på villovägar! Det får icke vara sant! [*Ut i Galleriet.*]

Magdelona [*Reser sig med skyffeln full af skärfvor.*] Hvad skulle detta betyda? [*Går åt dörren til Salonen.*] Skal jag gå at tala vid mor? Eller Gamla

Bettan? O! hafva vi då icke nog af bekymmer! [*Tömmer skyffeln i papperskorgen, innan hon twijk slår sig ned i canapén under bekymrade suckar.*]

Scen 15.

[*Silvestra in från Salonen. Käringen Bettan in från Galleriet.*]

Silvestra Hvad skal allt detta betyda! Jag förstår ingen ting, alls ingen ting, mer än at catastrophen är nära! Hvarför luktar det sprit här? Har Magdelona begynt dricka igen, trots det hon lofvat? [*Magdelona skakar envist på hufvudet.*] Är det ingen ende på oredan! Vet ni, jag har just återvändt från mit besök hos körsnären. Hela staden tycktes liksom invaderad af et förfärligt hallaballoo. Folk åbäkade och tölpade sig i gathörnen, knappande för glatta lifvet på sina mobiler, och det var et ewinnerligt fnissande och flissande öfverallt. Så får jag et telephone samtal från en af de ohängda reportrarne vid *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*, hvilka ju thy värr all tid veta, hvad morgondagen skal bära i sit sköte. Med den sortens tarfliga triumph, hvilken utmärker hans skrå, kunde han läsa up morgondagens braskande rubriquer — citat: "Hvad som vid första anblicken föreföll vara et kacklande fjäderfä på parnings stråt öfver Mynttorget, visade sig vid närmare granskning vara konungens faster, Hennes Konungsliga Höghet Princessan Liliana, Hertiginna af Storuman, hvilken tydligen rymt från den (lät oss säga det försigtigt) *anstalt*, der hon, af allt at dömma, hållits inspärrad de sednaste åren." Et cetera, et cetera! Som afslutning hade han den grenzlösa fräckheten, at ombedja mig commentera saken! Eger det sin rigtighet, at Liliana i talande stund är på rymmen — i Gamla stan?

Käringen Bettan Det eger nog des värre sin rigtighet.

Silvestra Hvad skedde med den stängda dörren? Hvem läste up den?

Käringen Bettan Det vet jag icke, men jag har mina misstankor.

Philippo [*In.*] Man meddelade alldeles nyss i policens radio, hvilken af någon anledning sänder på allmän frequence, at man jagar en "äldre" dame af förvirradt utseende, hvilken krampagtigt klamrar sig fast vid taket på blå autobus numero 4, iklädd en räfpels af utsökt snitt, och tydligen intet öfrigit.

Käringen Bettan Å, Herre Gud! [*Sätter sig ned.*]

Philippo Bussen sigtades sednast vid Slussen, med destination Södersjukhuset.

Magdelona "Räfpels"?

Philippo Inhandlad på Nordiska Compagniet, hvilket damen i fråga ej tvekar at uplysa sina medtrafiquanter om.

Silvestra Säg mig — eller säg mig icke, för resten — eller jo, säg mig: Är pelsen — öppen — i — kragen?

Philippo Den är, så vidt jag kan förstå, öppen i kragen. Och hela vägen ned.

Käringen Bettan Å, Herre Jesus!

Magdelona Hennes gamla malätna stola! Man skäms ju ögonen ur sig!

Silvestra Nu kan det i alla fall icke blifva värre.

Käringen Bettan Det kan det! Jag har des värre den beklagliga pligten meddela Ers Majestät, at Hennes Höghet Kronprincessan på egit bevåg gjort abort.

Silvestra Jag tror jag dånar! Mit älskade barnbarn! Swea Rikes thron arfvinge — ned i afloppet!

Magdelona [*Mumlar.*] Thron arfvinge, ja...

Silvestra Törs man fråga hvarför?

Magdelona Nej! [*Bevekande.*] Icke nu, mor! Icke nu. Vittoria är mycket medtagen efter allt.

Käringen Bettan Hon hvilar på sin cammare. Jag har gifvit tjenstefolket order at intet på några vilkor störa henne.

[*Dyster tystnad. Telephonen ringer. Käringen Bettan svarar, sägande några ord med kort stämma, innan hon lägger på luren.*]

Käringen Bettan [*Talande ut i luften, med monoton stämma.*] Inspärrad. Slängd i fyllecell. Huru skola vi bortförklara detta?

Silvestra Faster Liliana!

Käringen Bettan Icke Liliana! Er make, herr konungen!

Silvestra Fattades bara det! [*Pause.*] Kunna vi — kunna vi icke muta berörda parter? Jag vil minnas detta konstgrepp lyckades oss förra gången, då han af misstag sköt ihjel statsgåfvan från fremmande land?

Käringen Bettan Tänkbart. Tänkbart. Litet fler personer äro involverade denna gång, men vi kunna försöka. Jag skal ansöka hos regeringen om

mer pengar til nästa calender år. Vi äro i skriande behof deraf, som det vil synas. För at icke tala om konungens maîtresser — [*Inser för sent, at hon försagt sig. Rycker på axlarna.*] Nå, penningar äro vårt minsta problem just nu! Jag bad dem återkomma!

Silvestra Bad dem återkomma! Jag skal begifva mig dit at underhandla. Mig torde constaplarne känna igen och respectera! [*Ut i Galleriet.*]

Scen 16.

[*Vittoria in från Salonen, likasom en sömngångerska.*]

Magdelona Vittoria!

Vittoria [*Talar som i trance.*] Jag har nu hvilat en smula och känner mig wederqvickt och styrkt. Huru förlåtande är icke sömnen! At domna bort til ljuflig glömska och en tanklös sinnesfrid... Men bäst jag låg der på min bädd, vridande och vändande mig, slog jag på radion at förströ mit onda samvete. Och — det var besynnerligt. Det var som en dröm, men ändock så verklig. Man kallar det nog — hallucinera. [*Til Magdelona.*] Jag tror jag har feber, syster. Jag är icke frisk. Hemskt underligt mår jag. I min dröm rapporterade man direct från policen. Jagten gick vild, en halsbrytande färd öfver Stockholms gator med tjutande sirener — tror jag, trots det jag ej hörde några — för at fånga en stackars gammal dame. Af allt at dömma var det vår faster, hvilken nu åter befant sig vid lif, ehuru död och försvunnen från verlden.

Philippo [*Förargad.*] Kan man icke helt sonica skjuta henne? Har hon icke spelat ut sin rôle?

Magdelona [*Kyligt.*] Det är icke alldeles lätt at fånga någon, der är hertiginna af Storuman! Kan tänka mig hon stoltserar med den tituln!

Vittoria Man nämnde äfven något jag ej fullt upfattade, rörande en räfpels från Nordiska Compagniet —

Magdelona Å, tig med dig, Vittoria!

[*Under conversationens gång har et doft muller, som från en pöbel i upror, sagta vuxit til full styrka.*]

Käringen Bettan Lyssna! Hvad är det för oväsen? [*Går til fönstret at titta ut.*] Jag tror icke mina ögon! Staden är i upror!

[*Philippo, Vittoria och Magdelona skynda til fenstret at betragta skådespelet med fasa målad i upsynen.*]

Vittoria [*Ödesdigert.*] De södra provincerna resa sig.

Philippo Södra stadsdelarne! Men det räcker godt och väl!

Magdelona Vi blifva lynchade!

Käringen Bettan Bah! lemna pöbeln åt mig! Jag fruktar icke dessa individuer!

[*Silvestra in från Galleriet, Riks Chancellorn in från Salonen.*]

Silvestra [*Andfådd.*] Jag har telephonerat med policen och efter en smärre palaver lyckats få er fader släppt mot borgen.

Riks Chancellorn Olyckorna hopas! Jag har consulterat radio och television. Man säger, at elden är lös på söder! Och i spetsen för upproret — Era Kungliga Högheter kunna aldrig gissa!

Magdelona Tatyana! Den huggormshonan!

Riks Chancellorn Nej! Er Faster Liliana! I sällskap med tvenne ledamöter från Swenska Witterhets Academien!

Vittoria Faster Liliana? Så har jag då icke yrat! Mit förstånd är rent och klart!

Magdelona Var du icke allt för säker!

Riks Chancellorn Hon inbillar sig vara Republican!

Käringen Bettan Å, Herre Jesus! Är det ingen ende på eländet! Gud! hvi har du lyft din hand ifrån oss? Var barmhärtig!

Silvestra Är slottet barricaderadt?

Käringen Bettan [*Gripen af horreur.*] Skräck och fasa! Nu minns jag! Jag skickade bort lifgardet med Hans Majestät Fåntratten, at genomleta staden efter Liliana!

Philippo Behöfs ej längre! Hela Stockholm vet nu hvar hon är!

Käringen Bettan Men det betyder at portarne stå obevakade!

Philippo Fort ned at bloquera entrén! Hissa vindbryggan!

[*Alla ut i vild panique.*]

Scen 17.

[*Pause, under hvilken intet sker. Sorlet från staden continuerar med full styrka. Tatyana in. Hon slår sig lugnt ned i en fauteuil och bidar familjens återkomst.*

Silvestra, Magdelona, Vittoria, Philippo, Käringen Bettan och Riks Chancellorn återkomma straxt.]

Magdelona Tatyana! Huru kom den slinkan in? Bloquerade vi icke hufvudingången?

Tatyana Köksdörren plär väl all tid stå öppen för oss tjenande varelser!

Magdelona O himmel! Mor! skynda dig ned at låsa och barricadera äfven denna! [*Silvestra ut.*] Hon är ensam! Skola vi kasta ut henne genom fenstret?

Vittoria Nej! Tilräckligt många menniskjor hafva offrats!

Philippo Hon har rätt! Få folkmassorna der nere se vår cammarjungfru komma flygande ut från palatset och krossas mot slottsbackens kullersten, då hafva vi satt vår sista potatis, med eller utan åtals immunitet!

Magdelona Kan tro hon gottar sig i vårt elände! Hvad vil hon egentligen? Svara!

Tatyana Jag har här med egna liljehvita händer uprättat et document för Er alla at taga del af. Läsen med andagt denna unique articul i Swea Rikes historia! [*Räcker öfver et bref.*]

Magdelona Brefvet! Til *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*!

Vittoria Nu är det färdigt!

Philippo Lät mig läsa! [*Skummar ifrigt. Magdelona läser nerveust öfver hans axel. Vittoria tager bedröfvadt plats i canapén.*] " — at Famillen Bernadotte afsäger sig Swenska Kronan nu och för all tid, samt alla eventuella framtida anspråk på den samma." Hvad falls!

Magdelona En abdiquering!

Philippo Skulle vi frivilligt frånträda våra arfs anspråk!

Vittoria Så föll bilan! [*Knäpper händerna.*] Et rättvist straff! Hvi skulle då vi snylta och parasitera på det Swenska Folket? Hvi skulle då vi vara höjde öfver Lag och Rätt, och befriade från det krafvet, at sjelfve förtjena vårt uppehälle?

Philippo Hon yrar!

Magdelona Hon är vorden själssjuk! Hon är från sina sinnen!

Vittoria Tatyana, du Himlens utsända! [*Skakar högtidligt tjensteflickans hand.*] Jag signerar! Jag skal framlefva mina dagar så som hederlig och ärbar medborgare!

Tatyana Vittoria Bernadotte, Era ord hedrar Er!

Magdelona Gör det icke, Vittoria! Tro icke på den slampan!

Philippo Vittoria! jag förbjuder dig!

[*Magdelona och Philippo kasta sig öfver Vittoria, dock icke i tid at förhindra underskriften.*]

Tatyana Det var en! Jag behöfver flera namn!

[*Gustafvius och Silvestra in.*]

Silvestra Verbaskade byfåne! När skal det blifva et slut på dina apkonster? Använda köksdörren som en simpel piga! Den fina ingången är der högvakten står, det måtte du väl ändå begripa!

Gustafvius Jamen huvudingången va ju låst o bommad och hur ja än ryckte och ryckte fick ja inte upp den, o nån nyckel har ja ju aldrig fått ha!

Silvestra Nej, det är du icke betrodd med!

Gustafvius Ja som hade dä så lugnt o skönt i fyllecellen...

Silvestra Tig med dig, otacksamme åsna! Jag pantsatte våra begge kronor i Lübeck för at få råd med borgens summan!

Gustafvius Ja, dä va lika så gått. Ja fick ändå bara huvudvärk av att bära eländet. Men va ä dä som pågår här? Kan man allri få en lugn stund här i huset?

Silvestra Det är uppror! Revolte!

Gustafvius Rävålt?

Silvestra Krig då, om det klingar bättre! Revolution! Folket skriker efter Republique, och din senil-dementa faster skriker högst! Tänk, at hon så har frånträdt sina ideal!

Gustafvius Ja visste ente ens att hon hade några! Den förskräcklia gamla kossan!

Silvestra [*Observerar först nu assembléen.*] Hvad nu? Tatyana här!

Magdelona Mor! Det har händt något rysligt — Vittoria har abdiquerat!

Silvestra Hur vågar hon!

Magdelona Tatyana har fått Vittorias läkar journal i sin ego, hvars comprometterande innehåll ej tol at göras offentligt.

Philippo [*Med fasa.*] Journalen!

Silvestra Quatsch! Kan den väl vara mer compromettérande än er fars contacter med det criminella frelset?

Magdelona Värre, mor!

Silvestra Huru fick hon den i sin ego?

Philippo Ypperlig fråga! Huru fick vår cammarjungfru egentligen en läkar journal i sin ego, lydande under secretessens alla formler?

Magdelona Så! [*Långsamt.*] Och det frågar du?

Tatyana Jag råkade få den med mig från chiffoniern af misstag. Par erreur, det svär jag på — allt jag sökte var min älskade bok man beröfvat mig.

Philippo Hvad gjorde läkar journalen i chiffoniern?

Magdelona [*Furieuse.*] Och det understår du dig fråga!

Philippo Magdelona!

Magdelona Jag hörde dig nog! Jag vet allt! Det var *du*, der skickade efter journalen och placerade den i chiffoniern!

Philippo Men jag visste icke —

Magdelona *Hvad* visste du icke? Jag hörde dig telephonera til *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*! Du hängde ut vår famille! Alla våra afskyvärda hemligheter!

Silvestra Nu begynner jag begripa et och annat! Nog har jag ständigt grubblat öfver, hvarifrån denna verdammte Journal hemtar sin information. Philippo! svara! Hur var det med fars mafia affairer? Var det du, som läckte?

Philippo Det var jag!

Vittoria Och de afslöyande bilderna från begynnelsen af mit hafvandeskap?

Philippo Det var jag!

Magdelona Och min romance med han-den-der-hvad-han-nu-hette?

Philippo Det var jag!

Gustafvius Ja har åsså en fråga, en mycke viktig fråga. Just dä, hä hä! — *Spöket*, Philippo, va dä du dä? Va dä du såm va spöket?

Magdelona Spöket!

Silvestra För tusan böflar, vi hafva intet tid för dit trams! Jubelidiot! Detta är en serieux och vigtig utfrågning!

Magdelona Men hvarför, Philippo! Hvarför förråda vår famille?

Philippo Ack! Magdelona, jag rodnar af skam. Jag blygs at bekänna, at det var — för Bambis skuld.

Magdelona Bambi! Hvilken af dem, den första eller den andra?

Philippo För dem begge! Och för alla mina tärnor! Dagligen har jag bevittnat, huru ni tre qvinnor — du sjelf och mor och Vittoria — dissequeras af lösnummer köparne. Skoningslöst vända journalisterna ut och in på era lif och lefvernen. Jag ville icke gå den vägen. Och för at icke afslöya hemligheter om mig, krafde man hemligheter om er andra.

Magdelona En bytes affair!

Silvestra En smutzig kohandel!

Philippo Den sednaste i raden af amanter är Bambi, ej oväntadt en flicka af temmeligen tvifvelagtigt rykte. Af en händelse stack man mig Vittorias journal i handen. Utan at veta hvad sprängstoff den innehöll, placerade jag denna i chiffoniern, så som brukligt är. En reporter med tilgång til slottets camrar vittjar detta gömställe regulmässigt. Men denna gång — hann Tatyana före.

Silvestra Jag tror jag dånar! Du vil icke säga, Philippo, at en flicka erhållit namnet *Bambi* i et christet dop?

Philippo Om det länder dig til tröst, mor, så tror jag det blott är et artist namn. Hennes ägta namn känner jag ej.

Magdelona Men Vittorias mörka hemlighet — i Tatyanas händer!

Philippo Jag visste icke hvad journalen innehöll! Hade man hållit mig underrättad om den sednaste händelse utvecklingen, då svär jag vid Gud på, at jag aldrig skulle ha lemnat ut den!

Magdelona Det var just en skön soppa du kokat i hop! Jag hade onda aningar då jag steg ur himmelssängen i morse. Mit horoscope varnade mig, at detta skulle blifva en usel dag!

Philippo Denna historia har gått för långt redan! Jag är trött på lifvet vid hofvet och utled vid regerings bestyren! Allt jag någonsin önskat är at kunna semestra i fred och courtisera hvilken Bambi jag vil, utan at mor och hela sqvaller pressen komme med synpuncter! Jag frånsäger mig gladeligen mina anspråk på kronan! [*Skrifver under contractet.*]

[*Våldsamt buller hörs. Familjen fasar.*]

Käringen Bettan Bevare mig väl! Hvad har nu skett?

Silvestra [*Vid fenstret.*] Barricaderna ha rasat! De storma slottet! Mina garde-rober! Gustafvius! Nu skrifva vi på! [*Signerar documentet.*]

Gustafvius Ja begriper inte ett endaste dugg. Ja hoppas vi inte blir halshuggna, som vi blev förra gången dä va revolution här!

Silvestra Fåntratt! Det var i Frankrike! Det swenska folket har aldrig vågat resa sig mot kungen förr!

Gustafvius Jamen, ä vi inte alla fransoser från början! Hade dom ente ett blodigt spektakel där nere?

Silvestra Säg det til herrarne, när de storma in i palatzet! Påminn dem om traditionen med chavot, och friska gerna up deras minne hvad gäller guillotinen också!

Gustafvius Nä ja tänker då ente adbikera. Ja vill kunna sjuta elgar på Skansen när ja vill dä, åssåäger ja alla bilar i landet där ja regerar!

Silvestra Jag skrifver på, i egenskap af hans förmyndare! [*Förfar sålunda.*]

Riks Chancellorn Et ögonblick! Jag tror nog man har förgätit något — mig! Rikets Chancellor och alltså ytterst ansvarig för statsskick och författning! Ähum! Öfver min döda kropp at jag godkänne denna förbannade Republique! Öfverallt ser man då Marknads Liberalerna sticka up sina fula trynen! Aldrig at jag acceptere et rike, i hvilket alla menniskjor tilskrifvas et och det samma värde, der ingen är finare och förnämare än någon annan! Korteligen: jag förbjuder!

Tatyana Jaså, det tror hon? Nå, men enligt den heliga och oantastliga *Successions Ordningen* tilhör Sweas thron rätteligen huset Bernadotte; det äro Carl XIV Johans *ättlingar*...

Riks Chancellorn Än sedan då? De hafva klämts fram ur kungliga lifmödrar allesammans — ça veut dire, presque tous — med undantag för vår vördade drottning, som ju har gediget tyskt påbrå.

Tatyana Är denna freydade samling verkligen denne ärkekonungs ättelägg? Det är frågan det! Äro de ägta Bernadotter? Det var visst tal om något riksråd, hvars numera undanhängda portrait tycktes ega mer än loflig likhet med herr Bernadotte sjelf...

Riks Chancellorn C'en est assez! Jag tiger! Och signerar!

Tatyana Kloka ord kunna falla äfven ur en dåres mund! [*Riks Chancellorn signerar. Til Magdelona.*] Ni också, fröken Bernadotte! Jag behöfver hela familjens underskrifter!

Magdelona Aldrig!

Tatyana Hela familjen! Eljest är documentet utan värde! Slägten afsäge sig, nu och för all tid, anspråken på den swenska kronan!

Magdelona Jag abdiquerar icke! Aldrig!

Philippo Magdelona! För helvete! Vad spelar det då för rôle?

Magdelona Det spelar rôle för mig! Du förstår mig icke! Ingen förstår mig! Jag vil synas! Jag vil vara känd! Jag vil vara på löpet, skapa rubriquer, vara det mest omhuldade hjertegullet i *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe*! Kunnen J då icke förstå! Du har all tid varit så prägtig, Vittoria! Du är lycklig med din man, och du skulle fan ta mig vara lycklig äfven om du födde fram en harmynt idiot! Och Philippo bryr sig icke, det har han aldrig gjort! Han har aldrig varit glamoureux för en daler! Han låter sig nöya med en luxe-yacht i Saint Tropez och et lösagtigt fruntimmer vid sin sida, precis som far! Men jag har ingen ting! Jag kan ingen ting och jag vet ingen ting! Intet duger jag til! Att vara känd och rik är det enda jag har!

Silvestra Å, mein Süßkind! doch, ich kann dich gut verstehen!

Tatyana Om det är der skon klämmer, så tror jag mig nog kunna lofva, at *Journal för Fruentimmer af Lägre Classe* kommer at fortfara jagten på er, äfven efter det ni icke längre är konungslig höghet, utan hederlig och ärbar Medborgare!

Philippo Det är sant, det vilja de helt säkert, Magdelona!

Magdelona Idiot! Det är ej blott det! Hvad skal jag lefva af? Hvad? Huru skulle jag då försörja mig, när jag intet kan? Arbeta kanske, som en simpel piga? Som hon där, kanske! Hon skulle må då, hvad!

Tatyana Ers Konungsliga Höghet är fet som et fastage och rik som en trollpacka! Hon kan väl lefva af sin förmögenhet, som det swenska folket spart i hop åt henne genom seclerna! Hvarföre skulle skattebetalarne fortfara at financiera hennes excèser?

[*Man hör portar brytas genom. En mullrande folkmassa nalkas.*]

Käringen Bettan Här komma de!

Philippo Nå! då återstår intet annat än at helsa och hylla vår nyliga utropade regent — Hennes Majestät Drottning Magdelona!

Magdelona [*Bleknar.*] Jag!

Vittoria Alla vi andra hafva afträdt thronen.

Magdelona Era uslingar! Gif hit documentet! [*Skrifver under.*]

Scen 18.

[*En folkmassa, ledd af Medborgaren och Liliana, stormar in.*]

Liliana Publik! publik! publik!

Magdelona Menar du *republique*, så har du nu fått din vilja fram, käringdjäfvel!

Tatyana [*Högt och befallande.*] Mina damer och herrar! Sweas Högwälborna Medborgare! Jag har det stora nöyet meddela, at vårt fädernesland, vårt högt älskade Swea, från denna dag ej längre skal hvila bundet af monarchiens fjettrar. Stolt skal hon resa sig ur förtrycket! Konungadömets ok är för all tid afkastadt, denna medeltidens sista rest, och Swea är vordet et folkets rike, der ingen är herrskare, ingen är slaf — en vördad och ädel Republique!

[*Folkmassan jublar.*]

Scen 19.

[*Til Musique. Melodie: M. Ugglas* Victoria.]

Alla

Vår Monarchie
tog enda med Vittoria
— ingen princessa mer!

En Republique
är Swea se'n vår gloria
betänkligt halkat på sned!

Vi ha lefvat här på rena lycko skottet:
skatt financierande vårt slöseri på Slottet!

Vår dynastie
förpassats til historien
och hör nu blott hemma på scen!

Vittoria

Jag är nu blott Vittoria!

Alla

Hon är nu blott Vittoria!